

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

**DENİZCİLİK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN GEMİ ADAMLARI VE KARA
PERSONELİNİN PSİKOLOJİK BELİRTİ DÜZEYLERİNİN, ÇALIŞMA
KOŞULLARI İLE BİRLİKTE İNCELENMESİ**

TEZ YAZAN
Zeynep KARADAĞ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Murat KOÇ

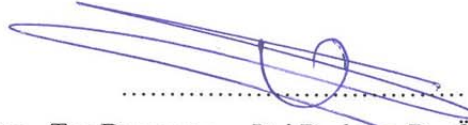
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / HAZİRAN 2019

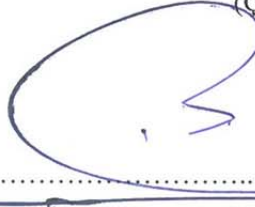
ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

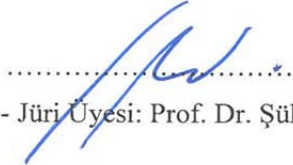
201610099 numaralı öğrencimiz olan **Zeynep KARADAĞ** tarafından hazırlanan “**Denizcilik Sektöründe Çalışan Gemi Adamları ve Kara Personelinin Psikolojik Belirti Düzeylerinin, Çalışma Koşulları ile Birlikte İncelenmesi**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy birliği ile Psikoloji Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Üniv. Dışı Asıl Üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK
(Çukurova Üniversitesi)

Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Doç. Dr. Murat KOÇ

Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

14 / 06 / 2019

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Deniz Emekçilerine...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

14/06/2019

Zeynep KARADAĞ

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında yardım ve desteğini sunan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Soner Çakmak'a teşekkürlerimi sunarım.

Yoğun çalışmalarına rağmen zaman ayırarak çalışmanın bir parçası olan ölçek formunu doldurarak çalışmama katkı sağlayan tüm gemi adamlarına ve kara personeline teşekkürlerimi sunarım. Yine tez çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Gülsüm Yiter, Yıldız Doğan'a, çalışma arkadaşlarım Ramazan Yeşilağaç, Hayri Bolat, Bekir Deveci'ye ve son olarak hayatımın her döneminde bana destek sağlayan ve yaptığım her işte yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

DENİZCİLİK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN GEMİ ADAMLARI VE KARA PERSONELİNİN PSİKOLOJİK BELİRTİ DÜZEYLERİNİN, ÇALIŞMA KOŞULLARI İLE BİRLİKTE İNCELENMESİ

Zeynep KARADAĞ

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK

Haziran 2019, 83 sayfa

Dünya deniz ticaretinin çok büyük bir kısmı denizyolu ile yapılmaktadır. Denizcilik, bünyesinde hem deniz hem de kara çalışmalarını kapsayan bir sektördür. Denizde çalışma, koşulları gereği fiziki ve psikolojik olarak yapılması zor olan mesleklerden biri olarak sayılmaktadır.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalarda düşük uyku kalitesi, çevresel koşullar, stresli çalışma ortamı, sık liman ziyaretleri, çalışma sürelerinin fazla olması gibi faktörlerin gemi adamlarında yorgunluğa neden olduğu belirlenmiştir. Deniz kazaları da incelendiğinde büyük bir kısmının özellikle yorgunluk, dikkatsizlik ve stres kaynaklı insan hatalarının sonucu ortaya çıktığı görülmektedir. Buda denizcilik sektöründe insan faktörünün ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada da bu kadar zorlu koşullarda çalışan gemi adamları ile yine denizcilik sektöründe karada çalışan personelin Psikolojik Belirti Tarama Listesi (SCL 90-R) kullanılarak psikolojik belirti düzeyleri ve SCL 90-R alt boyut ölçek puanları incelenmiştir. Ayrıca gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri çeşitli demografik değişkenler açısından ele alınmıştır. Araştırmanın örneklemini 9 Şubat 2019-25 Nisan 2019 tarihleri arasında ulaşılan 292 gemi adamı ve 124 kara personeli oluşturmaktadır. Çalışmanın istatistik analizleri deniz hizmet süresi ve karada çalışma süresi 1 yıl ve üzeri olan erkek 269 gemi adamı ve 73 erkek kara personeli üzerinden yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 paket programında, t test ve tek yönlü varyans analizi (one way anova) testi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırma sonucunda gemi adamlarının, SCL 90-R genel belirti indeksi puanı ve somatizasyon, depresyon, fobik anksiyete alt boyut puanları denizcilik sektöründe çalışan kara personeline göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Gemi adamlarının yıllık gemide geçirilen süreye göre SCL 90-R alt boyutları ve genel belirti indeksi puanında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Yılda 7-8 aylık süreyi gemide geçirenlerin obsesif kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, paranoid düşünce, psikotizm ve genel belirti indeksi puanları, 10 aydan daha fazla süreyi gemide geçirenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yılda 7-8 aylık süreyi gemide geçirenlerin kişilerarası duyarlılık, depresyon, paranoid düşünce, psikotizm ve genel belirti indeksi puanları 6 ay ve daha az gemide kalanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gemi adamlarının medeni durum değişkenine göre obsesif kompulsif puanlarında anlamlı bir farklılık saptanmış olup; bekar olanların evli olanlara göre obsesif kompulsif puanları daha yüksek tespit edilmiştir. Gemi adamlarının çocuk sahipliği değişkenine göre öfke ve düşmanlık ile obsesif kompulsif düşünce alt boyut puanlarına değerlendirildiğinde her iki alt boyutta da çocuk sahibi olmayanların puanları çocuk sahibi olanlara göre daha yüksektir. Gemi adamlarının gemideki pozisyon, denizde toplam hizmet süresi ve yaş değişkenlerine göre psikolojik belirti düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Anahtar kelimeler: Gemi Adamları, Psikolojik Belirti, Denizcilik Sektörü.

ABSTRACT**EXAMINATION OF PSYCHOLOGICAL SYMPTOM LEVELS AND
WORKING CONDITIONS OF SEAFARERS AND LAND CREW
WORKING IN THE MARITIME SECTOR****Zeynep KARADAĞ****Master's Thesis, Department of Psychology****Supervisor: Dr. Soner ÇAKMAK****June 2019, 83 pages**

Most of the world maritime trade is done by maritime line. Maritime is a sector which includes both marine and land operations. Working at sea is considered to be one of the most difficult professions to do physically and psychologically due to the its conditions.

Domestic and abroad studies show that factors such as low sleep quality, environmental conditions, stressful working environment, frequent visits to the port, and long working hours cause fatigue in seafarers. When maritime accidents are examined, it is observed that majority of them result from human faults caused especially by fatigue, lack of attention and stress. This shows the importance of the human factor in the maritime sector. In this study, by using Psychological Symptom Check List (SCL 90-R) of the seafarers working in such tough conditions as well as the land crew working in maritime sector, the psychological symptom levels and SCL 90-R sub-dimension scale scores have been examined. Moreover, psychological symptom levels of the seafarers were investigated in terms of various demographic variables. The sampling of this study consists of 292 seafarers and 124 land crew, contacted between 9 February 2019 and 25 April 2019. The statistical analyses of this study were carried out on male 269 seafarers and 73 land crew who have a service time of 1 year or more at sea and on land. The analysis of the data obtained from the results of the study was done by using t test and one way anova test in SPSS 22.0 packaged software.

As a result of the study, it was determined that seafarers' SCL 90-R general symptom index scores and their sub-dimension scores of somatization, depression, phobic anxiety were higher than land crew working in maritime sector.

Significant differences were observed in SCL 90-R sub-dimension scores and general symptom index scores of seafarers based on the annual time spent on board. Obsessive compulsive disorder, interpersonal sensitivity, depression, anxiety, hostility, paranoid thought, psychoticism, and general symptom index scores of the seafarers who were on board for 7-8 months were found to be higher than those who spent more than 10 months on board. Interpersonal sensitivity, depression, paranoid thought, psychoticism, and general symptom index scores of the seafarers who were on board for 7-8 months were found in a statistically significant level to be higher than those who spent 6 months and less on board. A significant difference was determined in obsessive compulsive scores of seafarers based on their marital status variable. Obsessive compulsive scores of unmarried seafarers were found to be higher than married ones. When anger and hostility sub-dimension scores and obsessive compulsive thinking sub-dimension scores of the seafarers are evaluated according to child ownership variable, the scores of the seafarers not having a child are higher than those who have children in both sub-dimensions. No significant difference was found in the psychological symptom levels of the seafarers based on the status on board, total maritime service time and age variables.

Key Words: Seafarers, Psychological Symptom, Maritime Sector.

ÖNSÖZ

Dünya deniz ticaretinin büyük bir kısmı deniz yolu ile yapılmaktadır. Tek seferde yüksek taşıma kapasitesi sağlaması ve farklı ürünleri bir arada taşınması imkanı sağlaması deniz yolu taşımacılığını diğer taşımacılık türleri içinde ön plana çıkarmaktadır.

Denizcilik sektörü içerisinde hem kara hem de deniz faaliyetlerini barındırmaktadır. Denizde hizmet vermekte olan gemi personeli sosyal izolasyon, deniz durumu, gürültü, uzun çalışma saatleri gibi zorlu çalışma koşulları altında hizmet vermektedir. Bu durum gemi personeli psikolojik olarak etkilemektedir.

Denizcilik sektöründeki çalışma koşullarının etkisinin anlaşılması ve bu konuda yapılacak olan çalışma ve düzenlemelere katkı sağlaması ümidiyle...

14/06/2019

Zeynep KARADAĞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	x
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xiv
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
EKLER LİSTESİ	xvii

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Problemi	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Hipotezleri	3
1.6. Varsayımlar (Sayıtlılar)	4
1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	4
1.8. Tanımlar	5

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Türkiye’de ve Dünyada Denizcilik Sektörü	6
2.2. Gemi Adamı Kavramı ve Gemide İş Organizasyonu	6

2.2.1. Tayfalar.....	7
2.2.2. Kaptan ve Güverte Zabitleri	8
2.2.3. Başmühendis ve Makine Zabitleri	9
2.2.4. Yardımcı Zabitler	9
2.3. Gemi Adamları Çalışma Koşulları.....	9
2.3.1. Gemi adamlarında barınma ve beslenme.....	11
2.3.2. Gemi adamlarının iş sözleşmeleri.....	11
2.3.3. Gemi adamlarının çalışma, dinlenme süreleri ve uyku	11
2.4. Ruh Sağlığı.....	12
2.4.1. Ruh Sağlığını Etkileyen Faktörler	13
2.4.2. Normallik ve Anormallik.....	14
2.4.3. Normal Dışı Davranışa Psikolojik Yaklaşımlar	15
2.5. Psikolojik Belirtiler	15
2.5.1. Depresyon.....	15
2.5.2. Somatizasyon.....	16
2.5.3. Anksiyete	16
2.5.4. Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB)	17
2.5.5. Öfke	18
2.5.6. Fobi.....	18
2.5.7. Kişilerarası Duyarlılık	19
2.5.8. Paranoid düşünce	19
2.5.9. Psikotizm	19
2.6. Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar.....	20

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı.....	24
3.2. Araştırma Modeli	24
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	25
3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	25
3.4.1. Psikolojik Belirti Tarama Listesi.....	25
3.4.2. Psikolojik Belirti Tarama Listesi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	26
3.4.3. Psikolojik Belirti Tarama Listesi Puanlama	27
3.5. Verilerin Analizi	28

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Gemi Adamları ve Kara Personelleri için Tanımlayıcı Özellikler.....	29
4.2. Denizcilik Sektöründe Çalışmakta Olan Gemi Adamları ve Kara Personelinin Psikolojik Belirti Puanlarının İncelenmesi	33
4.3. Gemi Adamlarının Psikolojik Belirti Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması	35

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Denizcilik Sektöründe Çalışmakta Olan Gemi Adamları ve Kara Personelinin Psikolojik Belirti Puanlarının tartışılması ve yorumlanması.....	46
5.2. Gemi Adamlarının Psikolojik Belirti Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması Ve Yorumlanması.....	47

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç.....	50
6.2. Öneriler	51

7. KAYNAKÇA.....

8. EKLER

9. ÖZGEÇMİŞ

KISALTMALAR

IMO	: International Maritime Organization
ILO	: International Labour Organization
SCL 90-R	: Symptom Checklist 90-Revised
IMEAK DTO	: Istanbul ve Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz Bölgeleri Deniz Ticaret Odası
GRT	: Gross Registered Tonnage
HSCL	: Hapkins Symptom Checklist
MMPI	: Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri
ITF	: International Transport Workers Federation

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Tayfa Sınıfı Organizasyonu	7
Tablo 2. SCL 90-R alt boyutları, toplam madde sayıları ve alt boyutların madde soruları	26
Tablo 3. Gemi Adamları Tanımlayıcı Özellikleri	29
Tablo 4. Kara Personelinin Tanımlayıcı Özellikleri	32
Tablo 5. Gemide Çalışanların ve Karada Çalışanların Psikolojik Belirti ve Alt Boyut Puanlarının Farklılaşma Durumu	33
Tablo 6. Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Gemideki Pozisyona Göre Farklılaşma Durumu.....	35
Tablo 7. Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Denizde Toplam Hizmet Süresine Göre Farklılaşma Durumu.....	37
Tablo 8. Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşma Durumu	38
Tablo 9. Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Yıllık Ortalama Gemide Geçirilen Süreye Göre Farklılaşma Durumu.....	40
Tablo 10. Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu	43
Tablo 11. Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Çocuk Sahipliğine Göre Farklılaşma Durumu	44

ŞEKİLLER LİSTESİ**Sayfa**

Şekil 1. Gemide Çalışanların ve Karada Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Farklılaşma Durumu	34
--	----

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
8.1. Etik Kurul Onayı.....	60
8.2. Demografik Bilgi Formu	61
8.3. SCL-90-R (Psikolojik Belirti Tarama Listesi).....	62
8.4. Çalışma İçin İzin İstek Yazısı	65

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Psikolojik belirti, normal işleyişten sapan ve psikolojik bir bozukluğun göstergesi olarak değerlendirilen durumlara denir (Budak, 2000). Psikolojik belirtiler genellikle insan yaşamının zor ve bunaltılı dönemlerinde ortaya çıkmaktadır ve birey bu olumsuz çevresel koşullar karşısında zorlanmakta ve uyum sorunları yaşamaktadır (Alver vd., 2010). Psikolojik belirtilerin birçok türü bulunmakla birlikte bu çalışmada Psikolojik Belirti Tarama Listesinin alt boyutları olan somatizasyon, obsesif kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, öfke ve düşmanlık (hostilite), fobik anksiyete, paranoid düşünceler ve psikotizm ele alınmıştır.

Gemi adamlarının çalışma koşulları değerlendirildiğinde denizcilik fizyolojik ve psikolojik olarak yapılması zor olan mesleklerden biridir. Gemide yaşam alanının daralması, sınırlı sosyal yaşam, kontrat sürelerinin uzun olması, liman giriş çıkışlarının fazla olması gibi faktörler gemide çalışma koşullarını zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda denizcilik mesleği yapılan işin doğası gereği yüksek düzeyde emniyet tedbiri almayı gerektirmektedir ve yapılan küçük hatalar ve dikkatsizliklerin can ve mal kaybı gibi büyük sonuçları olabilir (Kuleyin vd., 2014). Çalışma şartlarının zorluğu ve denizciliğin riskli bir meslek oluşu gemi adamlarının psikolojik belirtilerinin takip edilmesi gerekliliğini doğurmaktadır.

Bu çerçevede çalışmada hem gemi adamları ile denizcilik sektöründe karada çalışan personelin psikolojik belirti düzeyleri ve psikolojik belirti testi alt boyutları incelenmiş olup hem de gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri çeşitli demografik özelliklere bağlı olarak incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile denizcilik sektöründe 1 yıl ve üzeri süre çalışan gemi adamları ile kara personelinin psikolojik belirti düzeyi ve psikolojik belirti testi alt boyutlarının incelenerek ilgili alan yazına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Çalışmanın alt amacı ise:

- Gemi adamlarının farklı demografik özelliklere (medeni durumu, denizde hizmet süresi, bir yılda ortalama gemide kalma süresi, çocuk sahipliği, yaş, gemideki görevi) göre psikolojik belirtileri düzeylerinin incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Problemi

Gemideki sosyal izolasyon, vardiyalı çalışma, yetersiz dinlenme süresi, deniz durumu, gürültü, titreşim gibi çeşitli olumsuz çalışma koşullarının gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerini etkilediği ve denizcilik sektöründe çalışan gemi adamları ile kara personelinin psikolojik belirti düzeylerinin farklılık göstereceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Deniz kazalarının en önemli nedenlerinden birisi insan kusuru olup, çeşitli çalışmaların verilerine göre bu oran %80'lere kadar ulaşmaktadır (Portela, 2005). İnsan kaynaklı hataların sebeplerine bakıldığında yorgunluk, dikkatsizlik ve stres ilk sıralarda yer almaktadır. Bu durum seyir emniyeti için gemide çalışma koşullarının ve insan faktörünün etkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda IMO (International Maritime Organization) tarafından seyir güvenliği, gemide kullanılan can kurtarma araçları ve haberleşme sistemleri, tehlikeli yüklerin taşınması, deniz kirliliğini önleme, gemilerin belirli teknik donanımlara göre donatılması, gemi mürettebatının eğitilmesi ve vardiya esasları ile ilgili birçok uluslararası sözleşme düzenlenmiştir. Aynı zamanda ILO'nun (International Labour Organization) gemide iş kazalarının önlenmesi, gemide çalışanlar için yemek ve barınma hizmetleri, liman işlerinde sağlık ve güvenliğe ilişkin birçok konuda sözleşmesi bulunmaktadır (Aykanat, 2010).

Literatürde gemi adamları ile ilgili az sayıda çalışma mevcut olup, bu kadar zorlu koşullarda çalışan gemi adamları ile yine denizcilik sektöründe karada çalışan personelin psikolojik belirti düzeyleri ve SCL 90-R (Psikolojik belirti tarama listesi) (Symptom Checklist 90-Revised) alt boyutları açısından incelenmesinin ilgili yazın alana ve gemi adamları ile ilgili gelecekte yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

1.5. Araştırmanın Hipotezleri

H1: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin psikolojik belirti düzeyleri farklılık göstermektedir.

H1a: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin somatizasyon alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1b: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin obsesif kompulsif alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1c: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin kişilerarası duyarlılık alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1d: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin depresyon alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1e: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin anksiyete alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1f: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin hostilite alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1g: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin fobik anksiyete alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1h: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin paranoid düşünce alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1i: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin psikotizm alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1j: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin ek maddeler alt boyut puanları farklılık göstermektedir.

H1k: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamları ile 1 yıldan fazla denizcilik sektöründe karada çalışan personelin genel belirti düzeyleri farklılık göstermektedir.

H2: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H2a: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri gemideki görevlerine göre farklılık göstermektedir.

H2b: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri denizde çalıştıkları toplam süreye göre farklılık göstermektedir.

H2c: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir.

H2d: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri bir yılda ortalama gemide geçirdikleri süreye göre farklılık göstermektedir.

H2e: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H2f: 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri çocuk sahipliği durumuna göre farklılık göstermektedir.

1.6. Varsayımlar (Sayıtlar)

- Örneklemin evreni temsil ettiği,
- Araştırmaya katılan bireylerin veri toplama aracını içtenlikle cevapladıkları,
- Araştırmada kullanılan veri toplama aracının amacına uygun, geçerli ve güvenilir olduğu,
- Araştırmada kullanılan demografik bilgi formunun amacına uygun ve yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

- Araştırma belirli sayıda kara personeli ve gemi adamı ile sınırlandırılmıştır.
- Gemi adamlarının ve kara personelinin psikolojik belirtileri, Psikolojik Belirti

Tarama Ölçeği'nin (SCL 90-R) ölçtüğü nitelik ile sınırlıdır.

- Araştırmaya katılan gemi adamı sayısı evreni temsil etmemektedir. Bu nedenle bu araştırmanın sonuçları genellenemez.
- Çalışma yapılırken örneklem grubuna ölçekler yüz yüze görüşme yolu ile uygulanmamıştır. Bu nedenle ölçeklere verilen yanıtların doğruluğu konusunda katılımcıların samimiyetine güvenilmiştir.

1.8. Tanımlar

Obsesyon: İstemsiz akla gelen, kişiye sıkıntı veren, kişinin isteyerek engelleyemediği, yineleyen, ego-distonik düşünceler, dürtüler ya da imajlardır (Zayman, 2016).

Kompulsiyon: Obsesyonun yaratmış olduğu kaygıyı azaltmayı amaçlayan eylemler veya düşüncelerdir (Zayman, 2016).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Türkiye’de ve Dünyada Denizcilik Sektörü

İMEAK (İstanbul ve Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz Bölgeleri) Deniz Ticaret Odası 2017 deniz sektörü raporu verilerine göre;

- Dünya ticaretinin %85’i tonaj bazında denizyolu ile yapılmaktadır ve 2017 yılında deniz ticareti hacmi %4,1 oranında artarak 11,6 milyar tona ulaşmıştır. Bu hacmin ilerleyen yıllarda da artması beklenmektedir. Türkiye’de ise dış ticaret taşımalarının %88,47’si denizyolu ile yapılmaktadır.
- Türk deniz ticaret filosunda 1000 GRT (Gross Registered Tonnage) ve üzeri toplam 545 adet gemi bulunmakta olup bunun %33,04’ünü kuru yük gemileri, %11,56’sını dökme yük gemileri, %9,91’ini kimyevi madde tankeri, %9,91’ini konteyner gemileri ve %6,61’ini hizmet gemileri oluşturmaktadır. Diğer tip gemiler ise filonun %28,97’sini oluşturmaktadır.
- 1 Ocak 2018 itibariyle Türkiye 1000 GRT ve üzeri 483 milli bayrak, 1028 yabancı bayrak olmak üzere filosunda 1511 adet gemi bulundurmakta olup dünya sıralamasında 15. sıradadır (http://www.denizticaretodasi.org.tr/Shared%20Documents/sektorraporu/2017_sektor_tr.pdf).

2015 verilerine göre dünyada 774.000 zabitan ve 873.500 tayfa olmak üzere toplam 1,647.500 gemi adamı bulunmaktadır. Türkiye’de ise 2017 yılı verilerine göre aktif zabitan sayısı 31.213, aktif tayfa sayısı 74.590 olmak üzere toplam 105.803 aktif gemi adamı bulunmaktadır (Muslu, 2018).

2.2. Gemi Adamı Kavramı ve Gemide İş Organizasyonu

Deniz İş Kanununun 2. maddesinde gemi adamı; “Bir hizmet akdine dayanarak gemide çalışan kaptan, zabıt ve tayfalarla diğer kimseler” olarak tanımlanmıştır (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.854.pdf>). Gemi adamları ve kılavuz kaptanlar yönetmeliği 3. maddesine göre gemi adamı kavramı; “geminin kaptanını,

zabitlerini, yardımcı zabitlerini, stajyerlerini, tayfalarını ve yardımcı hizmet personelinin” ifade eder (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180210-9.htm>).

IMO kararları gereği gemi sahipleri, gemilerini güvenli bir şekilde deniz ticaretinde kullanabilecek sayıda yeterli gemi adamı ile donatmak zorundadır. Gemi sahibi ülke idaresinden gemisini yeterli sayı ve yeterlilikle gemi adamı ile donattığına dair ‘Asgari Emniyetli Gemi Adamı Donatımı Sertifikası’ (Minimum Safe Manning) alır. IMO kararları gereği gemiler gemi adamları ile donatılırken “gemi sefer bölgesi, gemi tipi, gemi uzunluğu, seferin özelliği, gemi büyüklüğü, geminin teknik ve yapısal ekipmanları ve ana makinenin tipi, sayısı, gücü” gibi hususlar dikkate alınır (Nas, 2006).

Gemi adamlarının görev, yetki ve sorumlulukları yasal düzenlemelerle belirlenmiş olup her gemi adamının görevi belirlidir ve olağanüstü herhangi bir durum dışında değişim olmaz. Personel olarak gemi mürettebatı zabitan ve tayfa sınıfı olmak üzere ikiye ayrılır (Yücel, 2015). Yapılan işler açısından ise güverte ve makine olmak üzere iki ana gruba ayrılır (Özdemir, 2017). Kaptan, başmühendis / başmakine (çarkçıbaşı) ve zabitler, gemide hem operasyon hem de yönetim alanında sorumlulukları olan gemi adamlarıdır (Nas, 2006).

2.2.1. Tayfalar

Gemi adamları ve kılavuz kaptanlar yönetmeliği 3. maddesine göre tayfa kavramı; “geminin güverte, makine ve kamara bölümlerinde çalışan gemi kaptanı, gemi zabiti, yardımcı zabitleri ve stajyerler dışında kalan gemi adamları” nı ifade etmektedir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180210-9.htm>). Sorumluluk ve iş alanlarına göre tayfalar 3 farklı sınıfa ayrılmaktadır (Nas, 2006). Bu sınıflar Tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Tayfa Sınıfı Organizasyonu*

Güverte sınıfı tayfa	Makine sınıfı tayfa	Yardımcı hizmet sınıfı tayfa
Güverte lostromosu	Makine lostromosu	Kamarot
Usta gemici	Yağcı	Aşçı
Gemici	Silici	
Miço		

Kaynak: Nas, S. (2006).

Güverte Lostromosu: 2. kaptandan almış olduğu emir ve talimatları uygular ve güverte personeli ile birlikte yapılması gereken işleri yerine getirir (Muslu, 2008). Güverte ambar kapaklarını açma ve kapama, bakım ve temizlik, paslanmaya karşı önlem alma, boya işleri vb. işleri yapar ve denetler (Yücel, 2015). Parker, güverte tayfasının gemide ‘reis’ adı ile bilinen güverte lostromosuna bağlı çalıştığını belirtmektedir. (Akt, Ceyhun, 2006).

Usta Gemici: Liman ve demir vardiyası tutar, manevrada baş ve kıç tarafta görev alır, güvertede bakım, tutum ve temizlik işlerini yapar (Muslu, 2008). Gemide raspa boya, halat işleri, ambar ve sintine temizliği, kılavuz çarmıhı atma gibi görevleri yerine getirmektedir (Yücel, 2015).

Gemici: Güverte lostromosundan almış olduğu güverte işlerini yapar (Muslu, 2008).

Miço: Denizcilik mesleğine yeni başlayan ve mesleki bilgisi az olan personeldir (Muslu, 2008).

Makine Lostromosu: 2. mühendisten aldığı görevleri organize eder ve makine personeli ile birlikte bu görevleri yerine getirir (Muslu, 2008)

Yağcı: Makinenin yağlanması, temizlenmesi ve tamir işlemleri gibi görevleri makine personeli ile birlikte yapmakla sorumludur (Ağartan, 2006).

Silici: Makine bölümünde mesleğe yeni başlayan ve mesleki bilgisi yeterli düzeyde olmayan gemi personeldir (Muslu, 2008) ve makine kazanlarının bakım ve tamirini yapar (Ağartan, 2006).

Aşçı ve Kamarot: Aşçı gemide yemek yapar ve seyir planına göre kumanya durumu ile ilgili II. kaptana bilgi verir. Kamarot ise servis yapar ayrıca kaptan kamarası, revir ve salonları temizler (Yücel, 2015).

2.2.2. Kaptan ve Güverte Zabıtları

Kaptan: Kaptan (süvari) gemideki en yetkili kişi olup, geminin tüm yük ve personel sorumluluğu kaptan üzerindedir (Özdemir, 2017). Deniz iş kanununun 2. maddesinde kaptan; “Gemiye sevk ve idare eden kimseye veya zorunlu sebeplerle görevi başında bulunmaması halinde ona vekalet eden kimse” olarak tanımlanmıştır (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.854.pdf>). Kaptanın görevleri Türk Ticaret Kanununun 1090-1102. maddeleri arasında sıralanmış olup bu görevler; geminin denize ve yola elverişliliği, yükleme ve boşaltma, yabancı mevzuata uyma, yola çıkma,

gemide hazır bulunma, kaptanın gemi zabitlerine danışması, gemi journali tutulması, deniz raporu ve kaptanın donatanın menfaatlerini korumasına ilişkindir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>).

İkinci Kaptan (Güverte I. Zabit): Kaptandan sonra gelen kişidir ve geminin disiplin amiridir. Güverte personelinin yaptığı işleri denetler ve yük işlemlerinden sorumludur (Muslu, 2008). Gemi dengesi ile ilgili gerekli olan hesaplamaları yapar, gemi güvenliğini etkileyen ya da deniz kirliliğine yol açabilecek olan durumları kaptana bildirir (Ağartan, 2006).

Üçüncü Kaptan (Güverte II. Zabit): Paker'e göre gemide üçüncü ve dördüncü kaptan, gemi kaptanına karşı sorumlu olup, ikinci kaptana bağlı olarak çalışırlar. Üçüncü kaptan ile dördüncü kaptan arasında önemli bir hiyerarşik ayrım olmayıp, üçüncü kaptan dördüncü kaptanın üstüdür (Akt, Ceyhun, 2006). Seyir zabiti olarak çalışır, rota çizimi, harita düzeltmeleri, yazı işleri ve sağlık ile ilgili işlerle ilgilenir (Ağartan, 2006).

2.2.3. Başmühendis ve Makine Zabitleri

Başmühendis (Çarkçıbaşı): Makine bölümünün amiri olup makine zabit ve personelinin organize eder. Sefer boyunca gemi makinesinin çalışır durumda bulundurmak çarkçıbaşının sorumluluğundadır (Muslu, 2008).

II. Mühendis / II. Makinist: Makine bölümünde başmühendisten sonra gelen ikinci yetkili gemi adamı olup, gemi makineleri bakım ve onarımında başmühendise yardımcı olur (Ağartan, 2006).

III. Mühendis / III. Makinist: Gemi makinesinin güvenli çalışması ve makine bakım ve onarımında II. Mühendise yardımcı olur (Ağartan, 2006).

2.2.4. Yardımcı Zabitler

Geminin özelliklerine göre bulundurulması gereken gemi adamlarıdır. Telsiz zabitleri, elektrik-elektronik zabitleri, sağlık zabitleri ve stajyerler bu sınıfa girer (Muslu, 2008).

2.3. Gemi Adamları Çalışma Koşulları

Gemi adamları farklı denizler ve farklı zaman dilimleri arasında, farklı iklimler ve farklı hava koşulları altında sefer yapmaktadır. Bazı gemi adamları gemide çalışma

ve gemideki yaşamı hapishanede olmaya benzetirken bazıları da gemiyi toplumdan izole edilmiş, meslekle ilgili kişilerin bir araya geldiği yer olarak tanımlamaktadır. Gemi adamlarının her günü titreşim, deniz durumu, gürültü gibi çalışmayı zorlaştıran olumsuzlukların olduğu dar bir alanda geçmektedir. Hızlı liman operasyonları, gemideki personel sayısının düşüşü, iş yükünün artması, liman terminallerinin imkanları, tehlike ve sosyal izolasyon gemi adamlarının iş ve yaşamını önemli ölçüde değiştirmektedir. Mürettebat sayısındaki düşüş beraberinde daha çok iş gücü, uzun çalışma günleri ve yetersiz dinlenme saatleri, karaya çıkma izni için mürettebata zorluklar, istenmeyen yorgunluk gibi durumları beraberinde getirmektedir (Dimitrova, 2010).

Gemi adamları çalışma koşulları gereği uzun bir dönem ailelerinden ve evlerinden uzak kalmaktadırlar. Gemi adamlarının eşlerinden ve ailelerinden ayrı kalmaları en önemli stres kaynaklarından biridir. 259 gemi adamı ile yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre katılımcıların çoğunlukla iş sorumluluğu nedeniyle aileleriyle olan planlarını değiştirdikleri ve katılımcıların aile yaşamlarının, iş yaşamları üzerinde fazla etkili olmadığı tespit edilmiştir (Taşdelen, Aksoy ve Çakmak, 2016). Oldenburg ve arkadaşları (2009) 134 gemi adamı ile yaptıkları çalışmada gemi adamlarından 23 farklı stres kaynağını değerlendirmeleri istenmiş ve araştırmanın sonucunda en büyük stres kaynakları sırayla; aileden ayrılma, zaman baskısı, uzun çalışma günleri, ısı, ast olan personelin yetersiz nitelikleri olarak belirlenmiştir.

İşte monotonluk, gemiden her zaman uzaklaşamama, aileden ve arkadaşlardan duygusal izolasyon, kültürel farklılık, uzun çalışma süreleri, yüksek stres düzeyi, dinlenme alanlarının yetersiz olması, kötü fiziksel ve ruhsal sağlık, ev yaşamı ve denizde çalışma arasındaki değişkenlik gibi unsurlar gemi adamlığı mesleğinin temel özellikleridir. Gemi adamları mesleklerini sert hava koşulları, deniz kazaları ve korsan saldırıları gibi tehlikelere karşı yapmaktadırlar. Denizcilik mesleğinin tüm bu özellikleri kötü fiziksel ve ruhsal sağlığa zemin hazırlamaktadır (Dimitrova, 2010).

Gemi adamları çalışma koşulları gereği her an karaya çıkma fırsatı bulamamaktadır. Bu durumda gemi adamları için gemiler hem işyeri hem de sosyal yaşamlarını sürdürdükleri alan olmaktadır. Kısıtlı alanda aynı kişilerle uzun süre boyunca aynı sosyal ortamı paylaşmak, yapılan işi zorlaştırmaktadır. Bu yüzden gemilerde iyi standartlarda çalışma ortamı sağlamak önem arz etmektedir (Ağartan, 2006).

Denizcilikte mesleki riskler;

- Deniz durumu ve kazalar
- Korsan saldırıları
- İş ile ilgili yüksek stres düzeyi
- Kalp damar hastalıklarında tedavi imkanlarından yoksunluk
- Gemide çevresel stres faktörleri (gemi durumu, gürültü, titreşim vb.)
- Bulaşıcı hastalıklar
- Meslekle ilgili kanser olarak sayılabilir. Ayrıca aileden uzun süre ayrı kalma, uzun çalışma saatleri ve farklı uluslardan oluşan mürettebatla yaşanan iletişim problemi yorgunluğu ve izolasyonu beslemektedir ve gemide bu olumsuz koşulların minimum seviyede olması gerekmektedir (Oldenburg, Baur ve Schlaich, 2010).

2.3.1. Gemi adamlarında barınma ve beslenme

Barınma ve beslenme imkanları gemiden gemiye farklılıklar göstermekle birlikte geminin kayıtlı olduğu ülke uygulamalarına göre de değişebilmektedir. Bu standartların minimum koşullarını belirlemek için ILO tarafından hazırlanmış Gemilerde Mürettebat için İaşe ve Yemek Hizmetlerine İlişkin Sözleşme bulunmaktadır (Ağartan, 2006).

2.3.2. Gemi adamlarının iş sözleşmeleri

Denizcilik sektörü iş sözleşmeleri diğer sektörlerden farklı olarak genellikle belirli bir süre üzerinden yapılmaktadır. Bazı durumlarda ise iş sözleşmeleri sefer üzerinden düzenlenebilmektedir. Bu durum gemi adamları için her kontrat bitimde iş arayışını gerektirmektedir. Sektörde yapılan iş sözleşmelerinin süresi milliyetlere göre farklılıklar göstermekte olup ülkemizde gemi adamları genellikle 6 aylık süreyi tercih etmektedir. Gemiden ayrılacak olan personelin yerine yeni personelin gemiye gelişinin gecikmesi durumunda gemi adamı iş sözleşmesinden daha uzun bir süre gemide kalabilmektedir (Ağartan, 2006).

2.3.3. Gemi adamlarının çalışma, dinlenme süreleri ve uyku

Gemi adamlarının çalışma ve dinlenme sürelerini düzenlemek amacıyla ILO tarafından 1996 yılında 180 sayılı Seafarer's Hours of Work and the Manning of Ships Convention hazırlanmıştır. Bu konvansiyona göre gemi adamlarının maksimum çalışma

süresi 24 saatlik periyotta 14 saati geçemez ve haftada maksimum çalışma süresi 72 saattir. Minimum çalışma süresi ise günlük 8 saat olarak belirlenmiştir (Akt, Ağartan, 2006).

Gemi operasyonları genellikle ekonomik nedenlerden dolayı ve seyir planında aksama olmaması için günün her saati devam eder ancak bu durum gemi adamlarının fiziksel bir takım ihtiyaçlarının geri plana atılmasına neden olur. Uykudan mahrum kalma ticari gemilerde ve balıkçı teknelerinde yaşanan önemli sorunlardan biridir. İnsan düzenli ve genişletilmiş uyku periyotlarına ihtiyaç duyar ancak bu durum gemicilikte yapılan faaliyetlerle çelişmektedir. Denizcilik mesleğinde iş ortamı ve sosyal yaşam alanı aynı yer olmakta, saat dilimi geçişleri, gürültü, sıcaklık değişimleri ve hareket durumu söz konusu olmaktadır. Bu şartlar altında uyumak genellikle zordur ve uykusuzluk, yorgunluk ve deniz kazalarına sebebiyet vermektedir (Phillips, 2000).

Gemi adamlarına uygun yaşam standartları sağlamak gemi sahiplerine ek maliyetler doğursa da faydaları kısa süre içinde hissedilebilmektedir. Yoğun stres, yetersiz uyku, eksik beslenme gibi olumsuz şartlar altında çalışan gemi personelinin gemi için tehlike oluşturabilecek düzeyde hatalar yapabildikleri gözlenmiştir (Ağartan, 2006). Gemi adamı; yük ve geminin güvenlik sorumluluğunu taşıdığı gibi mürettebatın hayatının sorumluluğunu da taşır. Bu yüzden gemi adamı kendi kendine yeten, acil durumlarda kıyıda yardım almadan geçici önlemler alabilen biri olmalıdır (Dimitrova, 2010).

2.4. Ruh Sağlığı

Gündelik hayatımızda çeşitli engeller, sorunlar ve zorluklarla karşılaşırız ve bazılarını çözebilirken bazılarını da çözemeyiz. Çözemediğimiz durumlarda kişi kaygı ve sıkıntı duyar. Fakat bedensel ve ruhsal küçük de olsa bir problem ile karşılaşıldığında yaşamın gayesi yeniden sağlıklı olabilmek olur. Ruh sağlığı “bireyin kendi kendisiyle ve başkalarıyla barış içinde olduğu, davranışlarında denge, düzen ve ölçüyü koruduğu ve çevreyle uyum sağladığı durum” olarak tanımlanabilir. Ayrıca ruh sağlığı; “insanın kendisiyle, başkalarıyla, geçmişi ve geleceğiyle kurduğu sağlıklı iletişim ve barış içinde olma durumu” olarak da özetlenebilir. Ruh sağlığı normal olan kişi mutludur ve diğer bireylerle sağlıklı iletişim kurabilir. Ruh sağlığının korunması durağan bir süreç olmayıp bedensel, ruhsal ve toplumsal nedenler bu süreci olumsuz etkileyebilmekte ve ruh sağlığını bozabilmektedir. Ruh sağlığının bozulması sonucu davranışlarda denge,

düzen, ölçü ve uyum değişiklikleri görülür (Köknel, 2005). Ruh sağlığının bozulması, kişinin çalışmasını, çevreyle ilişkisini, kısacası, tüm yaşamını etkiler (Yörükoğlu, 1994).

Ruhsal bakımdan sağlıklı bir insanda aranacak özellikler;

- Kişi kendi kendisiyle uyumlu olmalı, nedeni belirsiz ya da uzun süren kaygılardan uzak olmalıdır.
- Kişi ailesiyle ve etrafındaki insanlarla iletişime geçebilir, sevgi ve saygı çerçevesinde iletişimin devamını sağlayabilir.
- Kişinin kendine güven duymalıdır.
- Kişi toplumun bir parçası olduğunu bilmeli ve kendini toplum yararına geliştirebilmelidir.
- Kişinin, geleceğe dair planları olmalı ve bu planları hayata geçirebilmek için gayret göstermelidir.
- Kişi zorlu koşullara karşı yılgınlık göstermeyip bu zorlukları aşmaya çalışmalıdır.
- Kişi, özgür iradesi ile özgün faaliyetler gerçekleştirebilmeli ve eylemlerinin olumlu ya da olumsuz bütün sorumluluğunu kabullenebilmelidir.
- Kişi, toplumsal değerleri olduğu gibi kabul etmeyen ancak toplumun değerlerine de bütünüyle yabancı olmayan değerleri olmalı ve topluma fayda sağlayan bir birey olmalıdır.
- Bireyin kendi mesleği dışında da çeşitli sosyal uğraşları olmalıdır. Burada yer verilen niteliklerin tamamının bir kişide bulunması güçtür ancak insanın uyumu bu nitelikleri kişiliğinde ne oranda ve nasıl bir denge içinde bütünleştirdiğine bağlıdır (Yörükoğlu, 1994).

2.4.1. Ruh Sağlığını Etkileyen Faktörler

Türkiye Ruh Sağlığı Profili Çalışmasına göre (1998) Türkiye’de ruhsal rahatsızlık yaygınlığının toplumun %17,2’sinde görüldüğü belirlenmiştir. Yani sonuçlar toplumda her altı erişkinden birinin son yıl içinde tanı konulabilir bir ruhsal hastalığı olduğunu göstermektedir. Ayrıca yapılan çalışmada:

- Ruh sağlığı problemlerinin bedensel hastalıklara göre bireylerin gündelik hayatlarını ve mesleki performanslarını daha fazla etkisi olduğu ve bu hastalıkların önemli boyutlarda yeti yitimine sebep olduğu,
- Ruh sağlığı problemlerinin görülme sıklığı kadınlarda erkeklere göre iki kat daha fazla, eğitim düzeyi arttıkça ruh sağlığı problemlerinin görülme sıklığının azaldığı, boşanmış ve dullarda ruh sağlığı problemlerinin daha fazla görüldüğü,
- Bireylerin yaşadığı coğrafyalar ruh sağlığı problemlerinin görülmesinde etkili olduğu, şehirde yaşayanların ilçe ve köydekilere oranla daha yüksek risk altında olduğu saptanmıştır (Kılıç, 1998).

Kılıç ve Uzunçakmak (2016) Aile Sağlığı Merkezine başvuranların ruh sağlığı düzeyini ve ruh sağlığını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla 18 ve üzeri yaşı olan toplam 487 kişi ile yaptığı çalışmada; GSA-12 (Genel Sağlık Anketi) (General Health Questionnaire) puanları yüksek olanların oranını Avrupa ülkelerine kıyasla çok yüksek bulunmuştur. Ayrıca ruh sağlığı sorunu olma olasılığı

- Kadınlarda erkeklere oranla 1,70 kat,
- Sağlık sorunu olanların olmayanlara göre 2,25 kat,
- Sigara içenlerde hiçbir bağımlılığı olmayanlara göre 5,34 kat,
- Alkol vb. bağımlılığı olanlarda hiçbir bağımlılığı olmayanlara göre 9,05 kat,
- Ekonomik durumları kötü ve orta olanlarda iyi olanlara göre sırasıyla 3,75 ve 1,55 kat daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2.4.2. Normallik ve Anormallik

Normal davranış ile anormal davranışı tanımlayarak bu iki davranışı net olarak ayırmak çok kolay olmayıp, anormal tanımı davranışın olduğu ortama, şiddetine ya da olmayışına ve tanımlama yollarına bağlı olarak değişebilmektedir. Anormal davranış değerlendirilirken önemli olan davranışın şiddetidir. Birey her kişide gözlenen bir davranışı hiç göstermiyorsa ya da bazı davranışları tekrarlıyorsa ve bu durum başka faaliyetlerde bulunmasına engel teşkil ediyorsa, anormaldir (Morgan, 2011).

Anormalliği tanımlamak için toplumsal ölçütlerden sapma, istatistiksel ölçütlerden sapma, davranış uyumsuzluğu ve kişisel sıkıntı gibi çeşitli ölçütler önerilmiştir. Normalliği tanımlamak anormalliği tanımlamaktan daha güçtür. Birçok

psikolog; bireyin kendi davranışları üzerinde özdenetim kurabilmesini, özgüvenli olmasını, gerçekliği olduğu gibi algılayabilmesini, çevresi ile sağlıklı iletişim ve bağ kurabilmesini ve topluma katkı sağlayacak faaliyetlerde bulunması gibi nitelikleri normallığın ölçütü olarak kabul etmektedir (Smith vd., 2016).

2.4.3. Normal Dışı Davranışa Psikolojik Yaklaşımlar

Psikodinamik yaklaşımı benimseyen psikologlar normal dışı davranışları, çelişkinin ortaya çıkardığı kaygıyı bilinçaltında tutmak için yapılan savunma mekanizmaları olarak tanımlarken, davranışçı psikologlar normal dışı davranışların klasik koşullanma, edimsel koşullanma, sosyal öğrenme ile açıklanabileceğini ve bunların öğrenilmiş davranışlar olduğunu kabul etmektedir (Cüceloğlu, 2006). Bilişsel yaklaşım normal dışı davranışların bilişsel süreçlerdeki problemlerden kaynaklandığını ve bu problemlerin bilinçli zihinsel süreçlerle çözümlendiğinde davranışların düzeltilebileceğini kabul eder (Smith vd., 2016). Varoluşçu-insancıl yaklaşım, insanın kendini gerçekleştirme isteğinin engellenmesinin sonucu olarak normal dışı davranışların ortaya çıktığını kabul eder. Biyolojik yaklaşımı kabul eden psikologlar; genetik faktörleri, beslenme farklılıklarını, kullanılan ilaçları, iklim değişikliklerini ve bunların sonucu olarak insan vücudunda oluşan bir takım biyokimyasal değişiklikleri normal dışı davranışların nedeni olarak görürler. Etkileşimsel yaklaşım, insan davranışlarını tek bir faktörle açıklamanın mümkün olmadığını ve bu davranışların çeşitli faktörlerin etkisi ile birlikte oluştuğunu kabul eder. Diğer yaklaşımların benimsemiş olduğu; çelişki kuramı, biyolojik faktörlerin etkisi, öğrenme yaşantıları ile ilgili olan, insanın kendini gerçekleştirme ihtiyacı olduğunu kabul eden görüşleri önemser (Cüceloğlu, 2006).

2.5. Psikolojik Belirtiler

Bu kısımda Psikolojik Belirti Tarama Listesinde yer alan psikolojik semptomlar ele alınmıştır.

2.5.1. Depresyon

Depresyon sözcüğünün Latince kökü ‘depressus’ dur ve aşağı doğru bastırmak, bitkin, kederli gibi anlamlara gelmektedir. Türkçede ise ‘çöküntü ya da çökkünlük’ olarak kullanılmaktadır (Köknel, 1992).

Depresyon her yaşta görülebilen, kişiyi biyopsikososyal açıdan olumsuz etkileyen, ataklarla seyreden, tanımlanan en eski sendromlardandır. Hastalar sıklıkla enerji kaybı, konsantrasyon zorluğu, iştahsızlık, uyku problemleri, ilgi kaybı, etkinliklere başlamada zorluk, düşüncelerin ve davranışların yavaşlaması, kararsızlık, öz kıyım düşünceleri, kilo kaybı, ağlamaklı olma, irritabilite ve umutsuzluk gibi belirtilerden yakınır (Tamam vd., 2012). İnsanlar genellikle depresif duygu durumu ya da depresif belirtilerle yaşamlarını sürdürmektedir, burada önemli olan belirtilerinin sıklığı, şiddeti ve süresidir. Depresyonda en çok kederli duygu durumu ile karşılaşılır (Köknel, 1992). Depresif belirtiler yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılıklar gösterebilir (Yüksel, 1998). Depresif duygular sabah saatlerinde daha yoğun olup, anksiyete genellikle depresif duyguduruma eşlik eder (Tamam ve ark., 2012).

Yaşam boyu görülme sıklığı %1,5 ile %19 arasında değişmekte olan depresyon, uygun tedavi edilmediğinde; erken ölüm, genel sağlık problemleri gibi istenmeyen sonuçlara sebep olmaktadır (Çelik ve Hocoğlu, 2016). Kadınlarda yaşam boyu depresyon görülme sıklığı erkeklerin yaklaşık 1,7 katıdır (Kessler vd., 1993).

2.5.2. Somatizasyon

Duygusal disforiyi bedensel belirtilerle ifade etme eğilimi olarak tanımlanan somatizasyonda, bedensel bir hastalıkla açıklanamayan fiziksel yakınmalar vardır. Somatizasyon en çok depresyon ve anksiyete bozuklukları ile birlikte görülmektedir buda doğru tanı koymayı zorlaştırabilmekte ve tedavinin gecikmesine sebebiyet vermektedir (Özen vd, 2010). Somatizasyon, ruhsal sıkıntının ve psikososyal stresin bedensel ifadeler ile belirti göstermesidir. Psikanalitik görüşe göre bu belirtiler istenmeyen dürtü ve isteklerin bilinç düzeyine çıkmasını engelleyen savunma araçlarıdır ve bu duyguların kabul edilmemesi somatizasyona neden olmaktadır. Kadınlarda, toplumun düşük sosyoekonomik ve eğitim düzeyine sahip kesiminde, göç etmiş olanlarda ve azınlık gruplarında somatizasyonun daha sık görüldüğü bildirilmiştir (Kesebir, 2004). Somatizasyon çoğunlukla 25 yaşından önce başlayıp, ilk işaretlerini ergenlik döneminde göstermektedir (Özenli vd, 2009).

2.5.3. Anksiyete

Anksiyete “somatik belirtilerin eşlik ettiği, normal dışı, nedensiz bir tedirginlik ve korku hali” olarak tanımlanabilir (Bal vd., 2013). Kaygı insanın günlük hayatında en

sık karşılaştığı durumlardan biri olup kaygısı olmayan insan hemen hemen yoktur. Fakat kaygının türü ve derecesi önemlidir. Kişi kaygıyı hayatının merkezine alır ve kaygıya odaklanırsa zamanla gündelik hayatını sürdüremez hale gelir (Cüceloğlu, 2006). Anksiyetenin patolojik olması için; uyaran karşısında oluşan kaygı düzeyinin birbiriyle uyuşmaması, kaygı düzeyinin giderek artması ya da değişmemesi, anksiyetenin fiziksel belirtilerinin yoğun olması ve işlevselliğin olumsuz etkilenmesi gerekmektedir (Bal vd, 2013). Anksiyete bozukluğu ile birlikte depresyon sık görülmektedir ve bu birlikte görülme durumu işlevselliği çok daha fazla olumsuz etkilemektedir (Yüksel, 1988).

Anksiyetesi olan birey çevreyi tehdit unsuru olarak görür ve bu tehdit unsurlarını olduğundan daha tehlikeli algılar. Kendini de bunlarla üstesinden gelecek yeterlilikte hissetmez. “Tehlike, tehdit ve incinebilirlik” kaygı bozukluğu olan bireylerin sahip olduğu ana bilişsel şemalardır. Bilişsel şemalar bireysel olup, aile ve sosyal çevreden etkilenecek ilk çocukluk döneminde yer etmeye başlar (Saatçioğlu, 2001).

Kaygı problemi olan bir kişi “gevşeyememe, uyku bozuklukları, bitkinlik, baş ağrısı, baş dönmesi, hızlı kalp atışı, endişe, yoğunlaşmakta ya da karar almakta zorluk çekmek” gibi yakınmalarda bulunur. Bu belirtiler; fizyolojik ya da somatik (kalbin hızlı çarpması, terleme, kas kasılması vb.), bilişsel (ölmek üzere olduğundan emin olma gibi düşünceler), davranışsal (donakalmak, hareket edememek vb.) ve duygusal (korku, dehşet hissi vb.) belirtiler olmak üzere 4 ana grup altında toplanabilir (Smith vd., 2016).

2.5.4. Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB)

Obsesyonlar genellikle kişinin düşünce/değer sistemi ile tutarsızlık gösterir (Zayman, 2016). Obsesyonlar hastalar tarafından “takıntı, saplantı, evham ya da vesvese” gibi kavramlarla açıklanmaktadır (Bayraktar, 1997).

OKB’si olan bireyler genellikle bu obsesyonların yanlış ve mantıksız olduğunun farkındadırlar. Ancak bu obsesyonlar kişinin günlük, meslek ve sosyal yaşantısını olumsuz etkilemektedir. (Bayar ve Yavuz, 2008).

Cüceloğlu’na (2006) göre obsesif kompulsif bozukluklar çoğunlukla ‘Bireyin kendine ya da başkalarına zarar vereceğiyle ilgili düşünceler’, ‘Pislik ve bulaşıcı hastalıkla ilgili düşünceler’, ‘Sürekli olarak tekrar tekrar şüphe etme’ olmak üzere 3 türde ortaya çıkmaktadır. Obsesyon çeşitleri olarak; saldırganlık, bulaşma, kuşku, cinsel, simetri ve kesinlik ihtiyacı ile birlikte olan obsesyonlar, dinsel obsesyonlar, somatik obsesyonlar sayılabilir. Kompulsif davranışların en fazla görüleni temizlik ve

kontrol etme ile ilgili olanlar olup kompulsiyon tiplerine temizlik, kontrol etme, düzenleme, tekrarlama, sayma, dokunma, biriktirme kompulsiyonları sayılabilir. Yapılan çalışmalarda kadınlarda genellikle kirlilik obsesyonları ve temizlik kompulsiyonları; erkeklerde ise saldırganlık, cinsellik, düzenlilik, simetri ve kontrol kompulsiyonlarının daha sık görüldüğü saptanmıştır (Karamustafalıoğlu, 1997).

2.5.5. Öfke

İstenmeyen durumlar karşısında kişide ortaya çıkan ilk duygulanım kaygı ve korku olabileceği gibi öfke de olabilir. Öfke; engellenme ve korku sebebiyle oluşabilir ve şiddetinin artması bilinç bulanıklığına ya da davranış bozukluklarına neden olabilmektedir. Kontrol edilebilen öfke, hoşlanılmayan durumları ortadan kaldırmakta kişiye yardımcı olabilir ve kişiliği korumak gibi faydalı bir amaca hizmet edebilir (Köknel, 1997). Soykan (2003)' e göre öfke; “doyurulmamış isteklere, istenmeyen sonuçlara ve karşılanmayan beklentilere verilen duygusal tepkidir.” Öfke duygusu “kişinin kendisine, diğerlerine ve başına gelenlere yani yaşadığı dünyaya karşı” ortaya çıkabilir (Soykan, 2003). Bu duygunun yönetilememesi ve yüksek düzeyde olması bireysel, örgütsel ve toplumsal boyutlarda çeşitli şiddet olaylarına ve ölüm gibi çok ciddi durumlara neden olabilmektedir (Eroğlu ve İrdem, 2016).

2.5.6. Fobi

Kişiler çeşitli durumlar karşısında kaygı ve korku duyabilirler ve bu olağan bir süreçtir fakat duyulan korkunun şiddeti bireyin günlük yaşamını ve işlevselliğini olumsuz yönde etkilediği durumlarda korkular fobik özellik kazanır (Cüceloğlu, 2006). Fobiler özgül bir nesneye, yer ya da duruma bağlı olarak oluşmaktadır ve oluşan tepki ve anksiyete uyaranla orantısız düzeydedir. Beck (2005)'e göre fobinin önemli unsurları; fobik durumdan ‘acilen kurtulma arzusu’, ‘artan anksiyete yığılması’ ve ‘kaçma arzusu’ dur. Sungur (1997) fobileri 3 alt grupta toplamıştır. Bunlar:

- Agorafobi: Meydan ya da açık alan korkusudur. Kalabalıkta bulunma, sinema, tiyatro, otobüs, uçak gibi toplu yerde bulunma ile ortaya çıkan korkulardır.
- Özgül fobiler: Özgül nesne ya da durumlara karşı duyulan korkulardır ve hayvan korkuları, yükseklik, karanlık, şimşek, asansör, kapalı yer, dişçi, kan, hastalık, enjeksiyon korkuları bu gruba girer.

- Sosyal fobi: Kişinin dikkat odağı olacağı sosyal ortamlarda (kalabalık içinde) bulunmaktan korkmasıdır.

2.5.7. Kişilerarası Duyarlılık

Boyce'ye göre kişilerarası duyarlılığı olan bireylerin, başka insanların kendilerine değer vermediğine, kötü davrandıklarına ve onlar tarafından önemsenmediğine dair güçlü inançları vardır. Bundan dolayı kolayca kırılabilirler ve başkalarının yanında hata yapmamaya dikkat ederler. Ancak bu özellikler kişilerarası ilişkilerde bir takım problemlere neden olmaktadır (Akt, Anlı, 2018).

2.5.8. Paranoid düşünce

Paranoid semptomlar pek çok psikiyatrik bozuklukta görülmektedir. Paranoid semptomlar çoğunlukla perseküsyon sanrılarında oluşmakta olup; alınma, grandiyöz, kıskançlık, erotomanik, hak arama ve dinsel sanrılar da sık olarak görülmektedir. Paranoid semptomlar ileri yetişkinlik döneminde daha çok görülmekte olup; ilerleyen yaş ile birlikte kişinin hayattan beklentilerinin karşılanmaması, yeni olanakların azalması gibi durumlarla artık kişinin baş edememesinin paranoid semptomların oluşmasına zemin hazırladığı düşünülmektedir (Hocaoğlu, 2001).

Günlük yaşantımızda inançsızlık, güvensizlik, olumsuz beklentiler gibi durumlar her bireyde var olup paranoid bozukluklarda bu durumlar şiddetli ve devamlıdır. Çeşitli zorluklarla karşılaşan paranoid kişi bu zorluklar karşısında savunma mekanizmalarını (özellikle yansıtma ve yadsıma) daha çok kullanarak değersizlik gibi olumsuz duygulardan kaçınmaya çalışır (Geçtan, 1997).

2.5.9. Psikotizm

Psikoz kişinin gerçeği değerlendirme yetisinin bozulduğu, gerçek dünyadan uzaklaştığı, hayaller görüp gerçekte olmayan sesler duyduğu, mantık dışı düşünceleri gerçek olarak değerlendirdiği bir ruhsal hastalık olup; psikozlarda sıklıkla hezeyanlar (sanrılar) ve halüsinasyonlar (varsanı) görülmektedir (Karaca, 2012).

Amerikan Psikiyatri Birliği DSM-5 tanısal sınıflandırmasına göre psikotik belirtiler gösteren ruh sağlığı bozuklukları 'şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden diğer bozukluklar' bölümünde toplanmış olup, bu bölümde; 'şizotipal kişilik bozukluğu, sanrılı bozukluk, kısa psikoz bozukluğu, şizofreniform bozukluk, şizofreni,

şizoaffektif bozukluk, maddenin / ilacın yol açtığı psikoz bozukluğu, başka bir sağlık durumuna bağlı psikoz bozukluğu, katatoni, tanımlanmış/tanımlanmamış şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden diğer bozukluk' lar yer almaktadır (Köroğlu, 2014).

2.6. Yurt İçi ve Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Smith ve arkadaşları (2006); 1856 gemi adamının katılımı ile yapmış olduğu çalışmada gemide yorgunluğun; düşük uyku kalitesi, olumsuz çevresel koşullar, yüksek iş talebi, yüksek stres, sık liman ziyaretleri, fiziksel iş tehlikesi, çalışma sürelerinin fazla olması ile ilişkili olduğunu saptamıştır.

Carotenuto ve arkadaşları (2012); yapmış oldukları derleme çalışmasında denizciliğin zihinsel, psikososyal ve fiziksel stresle ilişkili olduğunu doğrulamış ve bu duruma etki eden en önemli faktörlerin aileden ayrılma, gemideki yalnızlık, yorgunluk, çok uluslu olma, kısıtlı eğlenme ve dinlenme aktivitesi ve uyku yoksunluğu olduğunu belirlemiştir.

Slišković ve Penezić (2017); 530 gemi adamı ile yapmış oldukları çalışmada gemi adamlarının deniz yaşamında eve göre daha çok uyku yoksunluğu, daha yüksek düzeyde sigara tüketimi ve sağlıksız beslenme belirtileri gösterdiğini saptamıştır. Gemideki stresi ise uyku yoksunluğu, sağlıksız beslenme ve olumsuz fiziksel ve zihinsel sağlık ile ilişkili belirlemiştir.

Jensen ve arkadaşları (2006); 11 ülkede 6461 gemi adamı ile yaptıkları çalışmada genel olarak denizcilerin kendi sağlıklarını iyi olarak değerlendirdiklerini, Güneydoğu Asya ülkelerinden olan denizcilerin denizde daha uzun zaman geçirdiklerini, zabıt sayısının az olduğunu ve gemi adamlarının batılı ülkelere göre yaş oranının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Denizcilerinin çoğunun haftada her günü çalıştığı, 2,5-8,5 aylık dönemlerde haftada ortalama 67-70 saat çalıştıkları belirlenmiştir.

Carotenuto ve arkadaşları (2013); 162 gemi adamı ile yapmış oldukları çalışmada makine zabıtlarının anksiyete düzeylerinin güverte ve makine tayfasına göre daha yüksek ve memnuniyet düzeylerinin de güverte mürettebatına göre daha düşük olduğunu saptamıştır. Aynı zamanda güverte ve makine zabıtlarının kendi kendini kontrol (self-control) düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve depresyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir.

Kim ve Jang (2018); denizcilerin yaşam kalitesini etkileyen faktörleri (örgütsel kültür ve destek, öz yeterlik, hissedilen yorgunluk, iş yaşam kalitesi) incelemek için 6 aydan daha fazla süre gemide çalışan 320 gemi adamı ile yaptığı çalışmada örgüt kültürü ve öz yeterliği, iş yaşamı kalitesini etkileyen faktörler olarak belirlemiştir. Örgütsel desteğin, öz yeterlik ve hissedilen yorgunluğa dolaylı bir etkisi olduğu ve öz yeterliğin denizcilerin yaşam kalitesi için önemli olduğu saptanmıştır.

Lodde ve arkadaşları (2008); aynı şirkette çalışan 74 gemi adamı ve 74 mühendis (gemi adamı olmayan) ile yaptığı çalışmanın sonucunda iki grup arasında işte gerginlik ve sosyal destek alt boyutlarında önemli farklılık bulunmazken karar alt boyunda çok önemli farklılık tespit edilmiştir. Karar alt boyutunda gemi adamları diğer grup (gemi adamı olmayan) ile karşılaştırıldığında daha düşük düzeydedir.

Arslan (2006); 212 gemi adamı ile yaptığı çalışmasında; gemi adamlarının gemideyken en çok sosyal yaşamdan, aileden ve çevreden uzak kalmak ve ihtiyaç duyulan şeylere zamanında ulaşamama konusunda problem yaşadıklarını belirlemiştir. Bu hususları çalışma saatlerinin fazla olması, kötü hava koşulları, sürekli aynı kişilerle bir arada olma, gemideki ast üst ilişkisi takip etmektedir. Aynı çalışmada gemi adamlarının gemiden indiğinde sosyal hayata uyum sağlamada da problem yaşadıkları ve gemi adamlarının çalışma ortamı memnuniyetlerinin düşük olduğu belirlenmiştir. En büyük stres kaynakları ise aile ile haberleşme zorluğu, sıkıcılık, aile özlemi, yorgunluk, personel ilişkileri olarak belirlenmiştir.

Özsever ve Tavacıoğlu (2018); liman ziyareti sayısı, sirkadyen ritim değişikliği, toplam çalışma saati ve vardiya süreleri faktörlerinden hangisinin daha çok gemi adamlarının psikofizyolojik durumlarını etkilediğini belirlemek için farklı gemilerden 14 sağlıklı gemi adamı ile çalışma yürütmüş ve sonuç olarak en çok sirkadyen ritim değişikliğinin gemi adamlarının psikofizyolojik durumlarını etkilediğini tespit etmiştir.

Kuleyin ve arkadaşları (2014); 177'si açık deniz stajına çıkmış, 30 tanesi henüz açık deniz stajını yapmamış toplam 207 denizcilik öğrencisi ile yapmış olduğu çalışmada bu öğrencilerin %60'ının staj süresince yaralanma ile sonuçlanan kazaya maruz kaldığını tespit etmiştir. Bu kazaların çoğunun makine dairesi ve güvertede gerçekleştiği, düşme veya denge kaybına bağlı olduğu belirlenmiştir.

Zorba (2016); gemide kaptan ve güverte zabıtlarının tükenmişlik düzeylerini araştırmak için 67 gemi adamı ile çalışma yapmış ve çalışma sonucunda kişilerin normal düzeyde duygusal tükenme ve duyarsızlaşma yaşadıkları, bununla birlikte yüksek seviyede kişisel başarısızlık yaşadıklarını belirlemiştir. Ayrıca yapılan

araştırmada tükenmişlik duygusunun 25-29 yaş arasında ve 1-5 yıl deniz hizmeti yapmış kişilerde görüldüğü saptanmıştır. Tükenmişliğin en önemli nedenleri olarak; aileden uzak kalma ve yalnızlık bulunmuş olup; evrak işleri ve diğer gemi adamlarının problemleri ile ilgilenmenin de tükenmişlik üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Taç (2012); gemi adamı bilişselliklerinin bazı stres faktörleri altında gemideki operasyonel süreçlere etkisini incelemek için yakın yol çalışan bir konteyner gemisinde çalışma yapmıştır. Çalışma sonuçlarına göre; bilişsel testlerde 4 saatlik seyir vardiyasının ortasından itibaren başarı oranlarının düştüğü ve reaksiyon hızlarının yavaşladığı, yorgunluğun özellikle vardiyanın son çeyreğinden itibaren olduğu saptanmıştır. Ayrıca artan sıcaklık ve gürültünün de bilişsel performansı negatif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Ceyhun (2006); gemi adamlarında stres düzeyi ile iş doyumu arasındaki ilişkiyi incelemek için aynı firmaya ait 8 gemide görev yapmakta olan 127 gemi adamı ile yapmış olduğu çalışmada; iş doyumu ile stres düzeyi arasında anlamlı ters ilişki tespit etmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada:

- 4-6 ay gemide kalanların iş doyumu gemide 1-3 ay kalanlara göre daha yüksek,
- İş doyumu düzeyi yaşa göre farklılık göstermekte ve 26-35 yaş arasında, 46-55 e göre daha yüksek
- Sefer yapılan bölgeye göre iş doyumunun farklılık gösterdiği, kıyısız sefer yapanların iş doyum düzeyi okyanus aşırı sefer yapanlara göre daha yüksek,
- İş doyumunun medeni durum ve denizde toplam hizmet süresi değişkenlerine göre farklılaşmadığı,
- Uykusu düzensiz olanların stres düzeyi uykusu düzenli olanlara göre daha yüksek,
- Egzersiz yapmayanların, egzersiz yapanlara göre stres düzeyi daha yüksek,
- Eğitim durumuna göre stres düzeyi farklılık gösterip; üniversite mezunlarının stres düzeyi daha yüksek,
- Zabitan kadrosunun stres düzeyinin tayfa sınıfına göre daha yüksek olduğu ve stres düzeyinin gemide kalış süresi ve toplam deniz hizmet süresi değişkenleri farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Beşikçi ve arkadaşları (2015); denizcilerdeki yorgunluk seviyesini ve psikolojik belirtilerin ciddiyetini belirlemek için tanker gemisinde çalışan 31 gemi adamı ile çalışma yürütmüş ve çalışmada yorgunluk seviyesini ölçmek için ‘Piper fatigue scale’ (PFS) psikolojik belirtilerin ciddiyetini belirlemek için ise SCL 90-R ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada PFS ölçeğinin tüm alt boyutlarında hafif derecede bir yorgunluk tespit edilmiştir. SCL 90-R analizinin sonuçlarına göre ise denizciler tarafından algılanan psikolojik belirtiler genellikle yüksek oranda tespit edilmemiştir.

Yılmaz (2016); Türkiye’de havacılık sektöründe çalışmakta olan 90 vardiyalı ve 62 normal mesai ile çalışan toplam 152 kişi ile yaptığı çalışmada; vardiyalı çalışanların SCL 90-R ölçeğinin alt boyut indekslerinin daha yüksek olduğunu belirlemiş ve bu farklılığın oluşmasında yaş ve kıdem değişkenlerinin de etkisi olduğu belirlemiştir.

Selvi ve arkadaşları (2010); gündüz görev yapan 42 ve vardiyalı sistemde çalışan 45 hemşire olmak üzere toplam 87 kişi ile yaptığı çalışmada; vardiyalı sistemde çalışan bireyler SCL 90-R alt boyutlarından somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, kaygı, paranoid düşünce puanları ve genel semptom ortalaması istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

BÖLÜM III

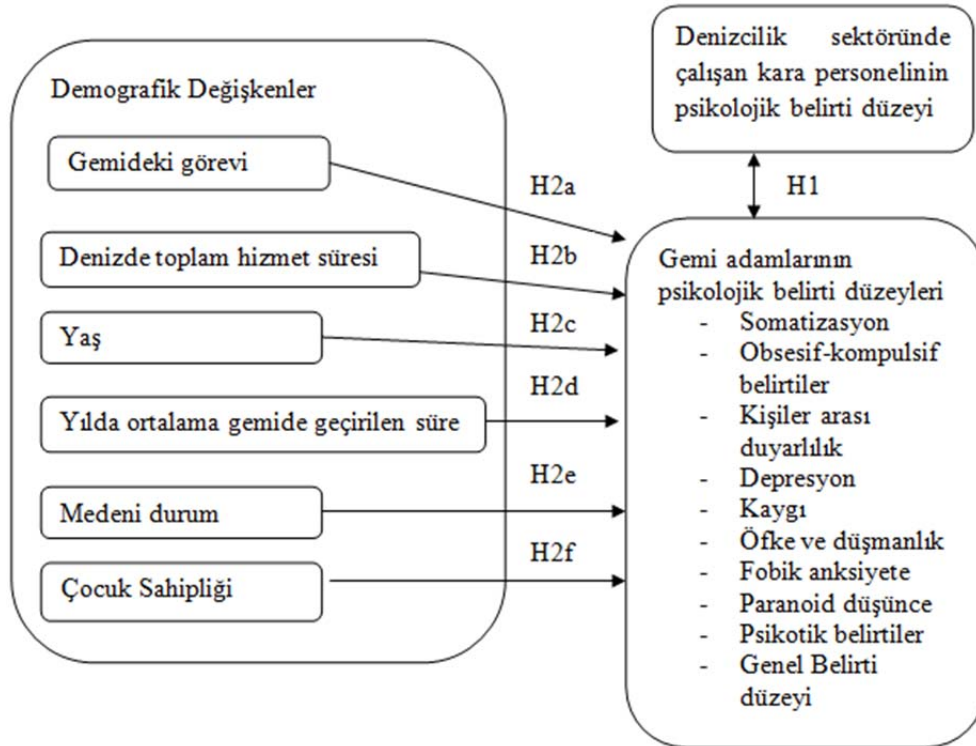
3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı denizcilik sektöründe 1 yıl ve üzeri çalışan gemi adamları ile kara personelinin psikolojik belirti düzeyi ve SCL 90-R alt boyutlarının incelenerek ilgili yazın alana katkı sağlanması amaçlanmıştır. Çalışmanın alt amacı ise gemi adamlarının farklı demografik değişkenlere göre psikolojik belirti düzeylerinin incelenmesidir.

3.2. Araştırma Modeli

Bu çalışmada denizcilik sektöründe 1 yıl ve üzeri süre çalışmakta olan kara ve gemi personelinin psikolojik belirti düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı ve gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerini çeşitli demografik değişkenler açısından incelemeye yönelik ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 9 Şubat 2019-25 Nisan 2019 tarihleri arasında açık denizde ticari gemilerde çalışmakta olan gemi adamları oluşturmaktadır. Araştırmada tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden olan kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak olabildiğince çok sayıda gemi adamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Online olarak oluşturulan anket formu kişisel iletişim yolları ve sosyal medya aracılığı ile gemide çalışmakta olan gemi adamlarına iletilmiş ve 9 Şubat 2019-25 Nisan 2019 tarihleri arasında ulaşılan 292 (8 kadın, 284 erkek) gemi adamından veriler toplanmıştır. Denizcilik sektöründe karada çalışan personel için veriler Mersin ilindeki denizcilik firmalarında çalışmakta olan kişilerden toplanmıştır. 9 Şubat 2019-25 Nisan 2019 tarihleri arasında 124 (21 kadın, 103 erkek) kişiye ulaşılmıştır. İstatistik analizleri yapılırken kadın verileri çıkarılmış olup; analizde denizcilik sektöründe 1 yıl ve daha fazla süre hizmet veren 269 erkek gemi adamı ile 73 erkek kara personelinin verileri kullanılmıştır.

3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Psikolojik Belirti Tarama Listesi (SCL 90-R) ve buna ek olarak gemi adamları için araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılmıştır.

3.4.1. Psikolojik Belirti Tarama Listesi

Psikolojik Belirti Tarama Listesi Derogatis ve arkadaşları tarafından (1977) Hopkins Symptom Check List (HSCL) yararlanılarak, bireylerdeki psikolojik belirti düzeyini ve hangi alanlarda yoğun olduğunu belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçü aracıdır. Ölçek toplam 90 sorudan oluşan hiç (0), çok az (1), orta derece (2), oldukça fazla (3), ve aşırı düzeyde (4) olacak şekilde düzenlenmiş 5’li likert tipinde bir ölçektir (Dağ, 1991). Ölçeğin toplam 10 alt boyutu olup alt boyutlar, toplam madde sayıları ve alt boyutların madde soruları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

SCL 90-R alt boyutları, toplam madde sayıları ve alt boyutların madde soruları

Alt Boyutlar	Toplam madde sayısı	Alt boyutların madde soruları
Somatizasyon	12 madde	1, 4, 12, 27, 40, 42, 48, 49, 52, 53, 56, 58
Obsesif-kompulsif belirtiler	10 madde	3, 9, 10, 28, 38, 45, 46, 51, 55, 65
Kişiler arası duyarlılık	9 madde	6, 21, 34, 36, 37, 41, 61, 69, 73
Depresyon	13 madde	5, 14, 15, 20, 22, 26, 29, 30, 31, 32, 54, 71, 79
Kaygı	10 madde	2, 17, 23, 33, 39, 57, 72, 78, 80, 86
Öfke ve düşmanlık	6 madde	11, 24, 63, 67, 74, 81
Fobik anksiyete	7 madde	13, 25, 47, 50, 70, 75, 82
Paranoid düşünce	6 madde	8, 18, 43, 68, 76, 83
Psikotik belirtiler	10 madde	7, 16, 35, 62, 77, 84, 85, 87, 88, 90
Ek sorular (uyku ve yeme sorunları ile ilgili)	7 madde	19, 44, 59, 60, 64, 66, 89

Kaynak: Dağ, İ. (1991).

3.4.2. Psikolojik Belirti Tarama Listesi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Ölçeğin Türkçe formunun uyarlamasının ilki Kılıç (1991) tarafından yapılmıştır. İkincisi ise Dağ (1991) tarafından yapılmış olup (Avcı, 2012) çalışmamızda Dağ (1991) tarafından uyarlaması yapılmış olan ölçek kullanılacaktır.

Kılıç (1991), testin tekrarı tekniği ile 15 gün arayla ölçeği Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Yüksekokulunda öğretim görmekte olan 72 erkek, 50 kız toplam 122 öğrenciye uygulamış ve çalışma sonucunda güvenirlik katsayılarını alt ölçeklere sırasıyla;

- Somatizasyon için .82
- Obsesif kompulsif bozukluk için .84
- Kişilerarası Duyarlılık .79
- Depresyon .78

- Kaygı .73
- Öfke ve Düşmanlık .79
- Fobik Anksiyete .78
- Paranoid Düşünce .63
- Psikotizm .73
- Ek Skala .77 olarak saptanmıştır.

Aynı çalışmada benzer ölçekler geçerliği yöntemiyle ölçüt olarak MMPI kullanılmış ve iki ölçek arasında pearson korelasyon katsayıları .50 ile .59 arasında değiştiği saptanmıştır.

Dağ (1991); Hacettepe Üniversitesinde öğretim görmekte olan biri 99, diğeri 532 kişiden oluşan iki gruba SCL 90-R ölçeğini uygulamış ve yapılan çalışma sonuçlarında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .97 olarak saptanmıştır. Çalışmada Genel Semptom Ortalaması ve MMPI arasında .10 - .77 arasında korelasyon saptanmıştır.

Deragotis ve arkadaşları (1976) Amerika’da 1000 psiyatrik hasta ile yapmış oldukları çalışmada iç yapı güvenirlik katsayılarını sırasıyla; Somatizasyon için, .86, OKB için, .86, Kişilerarası duyarlılık için, .86, Depresyon için, .90, Kaygı için, .85, Öfke ve Düşmanlık için, .84, Fobik Anksiyete için, .82. Paranoid Düşünce için, .80, Psikotizm için, .77 olarak saptanmıştır. Geçerlilik çalışmalarını 100 erkek, 109 kadın toplam 209 kişi ile yapmış ölçek ile MMPI arasında korelasyon değerleri .40 ile .59 arasında değiştiği saptanmıştır (Kılıç, 1991).

3.4.3. Psikolojik Belirti Tarama Listesi Puanlama

SCL 90-R ölçeğinde alt ölçek puanları; bireyin maddelere verdiği derecelerin toplanıp o alt ölçekteki soru sayısına bölünerek elde edilir. Tüm alt ölçeklerden alınan puanın toplanıp, toplam soru sayısına (90) bölünmesi ile Genel Semptom Ortalaması (General Symptomatic Index) elde edilir (Kılıç, 1991). GSI puanı, 0.00 ve 4.00 arasında değişir ve psikolojik belirtilerin şiddet düzeyini belirtir. GSI puanının, 1.00’in altında olması psikolojik belirtilerin psikopatolojik düzeyde olmadığı, 1.00’in üzerinde olması ise belirtilerin psikopatolojik düzeyde olabileceği anlamına gelmektedir (Aydemir ve Köroğlu, 2000). Puanın artması psikolojik belirti düzeyinin de artması anlamına gelmektedir (Kılıç, 1991).

Sonuç olarak SCL 90-R'nin ruh sağlığı riskli grupları tespitinde geçerli ve güvenilir bir ölçü aracı olarak kullanılabileceği söylenbilir (Kılıç, 1991).

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 paket programına girilerek gerekli analizler yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Bağımsız Gruplar T-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan gemi adamları ve denizcilik sektöründe çalışmakta olan kara personelinden ölçekler yolu ile toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Gemi Adamları ve Kara Personelleri için Tanımlayıcı Özellikler

Gemi adamlarının gemideki pozisyon, yaş, medeni durum, çocuk sahipliği, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışılan gemi türü, şu anki kontratları için kaç aydır gemide olduğu ve yıllık gemide geçirilen süre değişkenlerine göre tanımlayıcı özellikleri Tablo 3'te incelenmiştir.

Tablo 3.

Gemi Adamları Tanımlayıcı Özellikleri

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Gemideki Pozisyon		
Kaptan	39	14,5
Güverte Zabiti	77	28,6
Çarkçıbaşı	44	16,4
Makine Zabiti	50	18,6
Güverte Tayfası	24	8,9
Makine Tayfası	18	6,7
Aşçı	7	2,6
Kamarot	7	2,6
Güverte Stajyeri	3	1,1
Yaş		
18-24	37	13,8
25-32	71	26,4
33-40	105	39,0
41 Ve Üzeri	56	20,8
Medeni Durum		
Evli	165	61,3
Bekar	104	38,7

Tablo 3. devamı

Çocuk Sahipliği		
Evet	139	51,7
Hayır	130	48,3
Eğitim Durumu		
Lise ve Altı	100	37,2
Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Eğitim Durumu		
Üniversite	169	62,8
Meslekte Çalışma Süresi		
1-5 Yıl	93	34,6
6-10 Yıl	47	17,5
10 Yılden Fazla	129	48,0
Çalışılan Gemi Türü		
Tanker	54	20,1
Konteyner	39	14,5
Kuru Yük	94	34,9
Ro-Ro	19	7,1
General Cargo	23	8,6
Diğer	40	14,9
Şuanda Kaç Aydır Gemide Olduğu		
1	32	11,9
2	25	9,3
3	31	11,5
4	41	15,2
5	24	8,9
6	29	10,8
7	15	5,6
8	13	4,8
9	5	1,9
10 Ay Ve Üzeri	54	20,1
Yıllık Ortalama Gemide Geçirilen Süre		
6 Ay Ve Altı	78	29,0
7-8 Ay	109	40,5
9-10 Ay	57	21,2
10 Aydan Fazla	25	9,3

- Gemi adamları gemideki pozisyonlarına göre 39'u (%14,5) kaptan, 77'si (%28,6) güverte zabiti, 44'ü (%16,4) çarkçıbaşı, 50'si (%18,6) makine zabiti, 24'ü (%8,9) güverte tayfası, 18'i (%6,7) makine tayfası, 7'si (%2,6) aşçı, 7'si (%2,6) kamarot, 3'ü (%1,1) güverte stajyeri olarak dağılmaktadır.
- Gemi adamları yaşlarına göre 37'si (%13,8) 18-24, 71'i (%26,4) 25-32, 105'i (%39,0) 33-40, 56'sı (%20,8) 41 ve üzeri olarak dağılmaktadır.
- Gemi adamları medeni duruma göre 165'i (%61,3) evli, 104'ü (%38,7) bekar olarak dağılmaktadır.
- Gemi adamlarının 139'u (%51,7) çocuk sahibi olup; 130'u (%48,3) çocuk sahibi değildir.
- Gemi adamları eğitim durumuna göre 100'ü (%37,2) lise ve altı, 169'u (%62,8) üniversite mezunu olarak dağılmaktadır.
- Gemi adamları meslekte çalışma süresine göre 93'ü (%34,6) 1-5 yıl, 47'si (%17,5) 6-10 yıl, 129'u (%48,0) 10 yıldan fazla olarak dağılmaktadır.
- Gemi adamları çalışılan gemi türüne göre 54'ü (%20,1) tanker, 39'u (%14,5) konteyner, 94'ü (%34,9) kuru yük, 19'u (%7,1) RO-RO, 23'ü (%8,6) general cargo, 40'ı (%14,9) diğer olarak dağılmaktadır.
- Gemi adamları şu anda kaç aydır gemide bulunduklarına göre 32'si (%11,9) 1 ay, 25'i (%9,3) 2 ay, 31'i (%11,5) 3 ay, 41'i (%15,2) 4 ay, 24'ü (%8,9) 5 ay, 29'u (%10,8) 6 ay, 15'i (%5,69) 7 ay, 13'ü (%4,8) 8 ay, 5'i (%1,9) 9 ay, 54'ü (%20,1) 10 ay ve üzeri olarak dağılmaktadır.
- Gemi adamları yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre 78'i (%29,0) 6 ay ve altı, 109'u (%40,5) 7-8 ay, 57'si (%21,2) 9-10 ay, 25'i (%9,3) 10 aydan fazla olarak dağılmaktadır.

Tablo 4.

Kara Personelinin Tanımlayıcı Özellikleri

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş		
18-24	3	4,2
25-32	25	34,2
33-40	27	37,0
41 ve üzeri	18	24,7
Medeni Durum		
Evli	45	61,6
Bekar	28	38,4
Eğitim Durumu		
Lise ve altı	23	31,5
Üniversite	50	68,5
Meslekte Çalışma Süresi		
1-5 Yıl	25	34,2
6-10 Yıl	14	19,2
10 Yıldan Fazla	34	46,6

Kara personelinin tanımlayıcı özellikleri Tablo 4'te incelenmiştir. Tablo 4'e göre Kara personeli yaşa göre 28'i (%38,4) 32 ve altı, 27'si (%37,0) 33-40, 18'i (%24,7) 41 ve üzeri olarak dağılmaktadır. Kara personeli medeni duruma göre 45'i (%61,6) evli, 28'i (%38,4) bekar olarak dağılmaktadır. Kara personeli Eğitim Durumuna Göre 23'ü (%31,5) lise ve altı, 50'si (%68,5) üniversite olarak dağılmaktadır. Kara personeli meslekte çalışma süresine göre 25'i (%34,2) 1-5 yıl, 14'ü (%19,2) 6-10 yıl, 34'ü (%46,6) 10 yıldan fazla olarak dağılmaktadır.

4.2. Denizcilik Sektöründe Çalışmakta Olan Gemi Adamları ve Kara Personelinin Psikolojik Belirti Puanlarının İncelenmesi

Tablo 5.

Gemide Çalışanların ve Karada Çalışanların Psikolojik Belirti ve Alt Boyut Puanlarının Farklılaşma Durumu

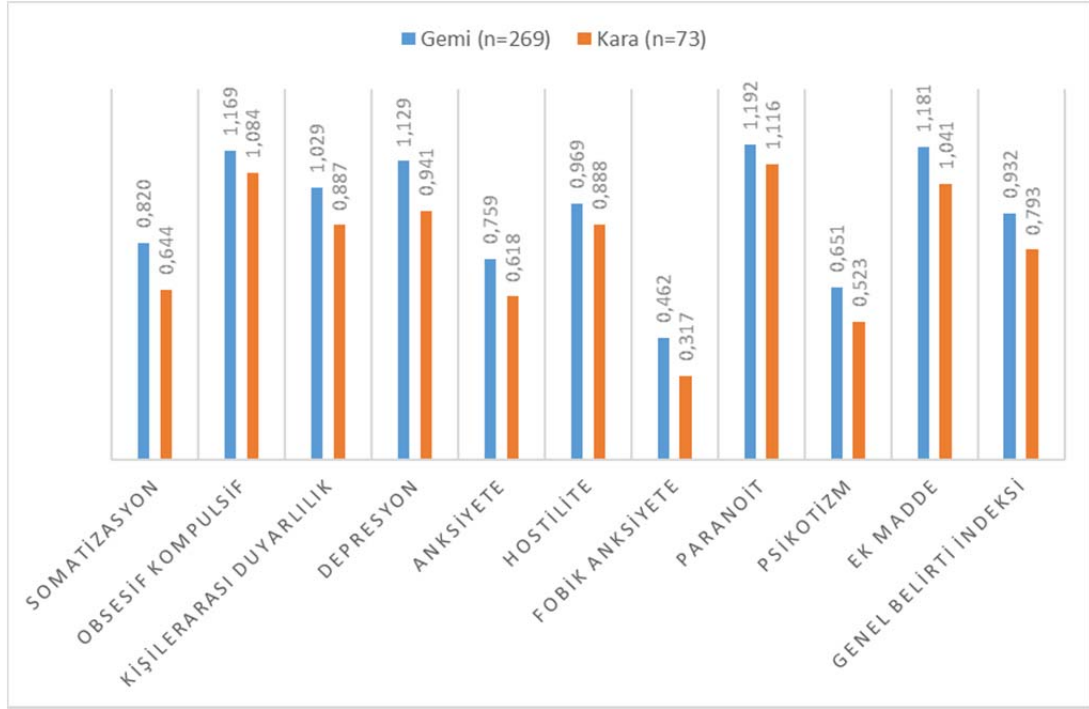
Gruplar	Gemi (n=269)		Kara (n=73)		t	sd	P
	Ort	Ss	Ort	Ss			
Somatizasyon	0,820	0,652	0,644	0,451	2,167	340	0,009
Obsesif Kompulsif	1,169	0,671	1,084	0,607	0,986	340	0,325
Kişilerarası Duyarlılık	1,029	0,743	0,887	0,629	1,489	340	0,137
Depresyon	1,129	0,810	0,941	0,640	1,836	340	0,038
Anksiyete	0,759	0,649	0,618	0,512	1,715	340	0,052
Hostilite	0,969	0,828	0,888	0,811	0,743	340	0,458
Fobik Anksiyete	0,462	0,588	0,317	0,404	1,975	340	0,049
Paranoid Düşünce	1,192	0,792	1,116	0,813	0,720	340	0,472
Psikotizm	0,651	0,615	0,523	0,570	1,601	340	0,110
Ek Madde	1,181	0,730	1,041	0,621	1,498	340	0,135
Genel Belirti İndeksi	0,932	0,626	0,793	0,490	1,749	340	0,046

Gemide ve karada çalışanların psikolojik belirti düzeylerinin farklılaşması durumu Tablo 5'te incelenmiştir. Gemide ve karada çalışanların somatizasyon puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(340)}=2.167$; $p=0.009<0,05$). Gemide görev yapanların somatizasyon puanları ($\bar{x}=0,820$), karada bulunanların somatizasyon puanlarından ($\bar{x}=0,644$) yüksek bulunmuştur.

Gemide ve karada çalışanların depresyon puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(340)}=1.836$; $p=0.038<0,05$). Gemide görev yapanların depresyon puanları ($\bar{x}=1,129$), karada bulunanların depresyon puanlarından ($\bar{x}=0,941$) yüksek bulunmuştur.

Gemide ve karada çalışanların fobik anksiyete puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(340)}=1.975$; $p=0.049<0,05$). Gemide görev yapanların fobik anksiyete puanları ($\bar{x}=0,462$), karada bulunanların fobik anksiyete puanlarından ($\bar{x}=0,317$) yüksek bulunmuştur.

Gemide ve karada çalışanların genel belirti indeksi puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(340)}=1.749$; $p=0.046<0,05$). Gemide görev yapanların genel belirti indeksi puanları ($\bar{x}=0,932$), karada bulunanların genel belirti indeksi puanlarından ($\bar{x}=0,793$) yüksek bulunmuştur. Gemide ve karada çalışanların obsesif kompulsif, kişilerarası duyarlılık, anksiyete, hostilite, paranoid düşünce, psikotizm, ek madde puanları bulunan yer değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Şekil 1. Gemide Çalışanların ve Karada Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Farklılaşma Durumu

4.3. Gemi Adamlarının Psikolojik Belirti Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Tablo 6.

Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Gemideki Pozisyona Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Somatizasyon	Kaptan	39	0,816	0,598	1,002	0,424
	Güverte Zabiti	77	0,736	0,636		
	Çarkçıbaşı	44	1,000	0,789	1,002	0,424
	Makine Zabiti	50	0,883	0,612		
	Güverte Tayfası	24	0,715	0,678		
	Makine Tayfası	18	0,750	0,697		
	Diğer	17	0,775	0,447		
Obsesif Kompulsif	Kaptan	39	1,118	0,764	1,236	0,288
	Güverte Zabiti	77	1,279	0,675		
	Çarkçıbaşı	44	1,227	0,683		
	Makine Zabiti	50	1,188	0,616		
	Güverte Tayfası	24	0,971	0,582		
	Makine Tayfası	18	0,917	0,714		
	Diğer	17	1,129	0,581		
Kişilerarası duyarlılık	Kaptan	39	0,920	0,672	0,763	0,599
	Güverte Zabiti	77	1,064	0,792		
	Çarkçıbaşı	44	1,119	0,777		
	Makine Zabiti	50	1,127	0,792		
	Güverte Tayfası	24	0,857	0,599		
	Makine Tayfası	18	1,006	0,778		
	Diğer	17	0,869	0,570		
Depresyon	Kaptan	39	1,039	0,819	0,991	0,432
	Güverte Zabiti	77	1,220	0,831		
	Çarkçıbaşı	44	1,304	0,880		
	Makine Zabiti	50	1,082	0,783		
	Güverte Tayfası	24	1,029	0,736		
	Makine Tayfası	18	0,897	0,791		
	Diğer	17	1,000	0,675		
Anksiyete	Kaptan	39	0,649	0,624	0,916	0,484
	Güverte Zabiti	77	0,791	0,681		
	Çarkçıbaşı	44	0,875	0,735		
	Makine Zabiti	50	0,832	0,608		
	Güverte Tayfası	24	0,658	0,597		
	Makine Tayfası	18	0,672	0,644		

Tablo 6. devamı

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Anksiyete	Diğer	17	0,582	0,498	0,916	0,484
Hostilite	Kaptan	39	0,863	0,827	0,835	0,544
	Güverte Zabiti	77	0,998	0,812		
	Çarkçıbaşı	44	1,117	0,873		
	Makine Zabiti	50	1,050	0,855		
	Güverte Tayfası	24	0,875	0,824		
	Makine Tayfası	18	0,870	0,888		
	Diğer	17	0,696	0,651		
Fobik Anksiyete	Kaptan	39	0,502	0,661	1,058	0,388
	Güverte Zabiti	77	0,462	0,599		
	Çarkçıbaşı	44	0,623	0,733		
	Makine Zabiti	50	0,380	0,423		
	Güverte Tayfası	24	0,458	0,593		
	Makine Tayfası	18	0,365	0,455		
	Diğer	17	0,294	0,442		
Paranoid Düşünce	Kaptan	39	1,188	0,765	1,276	0,268
	Güverte Zabiti	77	1,121	0,778		
	Çarkçıbaşı	44	1,436	0,949		
	Makine Zabiti	50	1,270	0,795		
	Güverte Tayfası	24	1,000	0,661		
	Makine Tayfası	18	1,037	0,757		
	Diğer	17	1,098	0,581		
Psikotizm	Kaptan	39	0,603	0,526	0,878	0,512
	Güverte Zabiti	77	0,629	0,634		
	Çarkçıbaşı	44	0,809	0,729		
	Makine Zabiti	50	0,702	0,631		
	Güverte Tayfası	24	0,588	0,586		
	Makine Tayfası	18	0,550	0,507		
	Diğer	17	0,506	0,482		
Ek madde	Kaptan	39	1,238	0,792	0,793	0,576
	Güverte Zabiti	77	1,097	0,677		
	Çarkçıbaşı	44	1,266	0,774		
	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Ek madde	Makine Zabiti	50	1,263	0,721	0,793	0,576
	Güverte Tayfası	24	1,274	0,734		
	Makine Tayfası	18	0,976	0,952		
	Diğer	17	1,059	0,404		
Genel Belirti İndeksi	Kaptan	39	0,880	0,626	0,776	0,590
	Güverte Zabiti	77	0,940	0,636		
	Çarkçıbaşı	44	1,071	0,715		
	Makine Zabiti	50	0,972	0,598		
	Güverte Tayfası	24	0,833	0,577		
	Makine Tayfası	18	0,803	0,634		
	Diğer	17	0,809	0,462		

Gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin gemideki pozisyonlarına göre farklılaşma durumu Tablo 6’da incelenmiştir. Gemi adamlarının somatizasyon, obsesif kompulsif, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid, psikotizm, ek madde, genel belirti indeksi puanları gemideki pozisyon değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 7.

Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Denizde Toplam Hizmet Süresine Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Somatizasyon	1-5 Yıl	93	0,760	0,592	0,608	0,545
	6-10 Yıl	47	0,864	0,707		
	10 Yıldan Fazla	129	0,847	0,674		
Obsesif Kompulsif	1-5 Yıl	93	1,182	0,690	0,204	0,816
	6-10 Yıl	47	1,213	0,641		
	10 Yıldan Fazla	129	1,144	0,672		
Kişilerarası Duyarlılık	1-5 Yıl	93	0,977	0,729	0,341	0,711
	6-10 Yıl	47	1,057	0,722		
	10 Yıldan Fazla	129	1,056	0,764		
Depresyon	1-5 Yıl	93	1,052	0,806	0,740	0,478
	6-10 Yıl	47	1,214	0,796		
	10 Yıldan Fazla	129	1,154	0,819		
Anksiyete	1-5 Yıl	93	0,695	0,607	1,725	0,180
	6-10 Yıl	47	0,909	0,732		
	10 Yıldan Fazla	129	0,750	0,643		
Hostilite	1-5 Yıl	93	0,878	0,816	1,326	0,267
	6-10 Yıl	47	1,117	0,895		
	10 Yıldan Fazla	129	0,981	0,810		
Fobik Anksiyete	1-5 Yıl	93	0,387	0,502	1,783	0,170
	6-10 Yıl	47	0,584	0,686		
	10 Yıldan Fazla	129	0,471	0,604		
Paranoid Düşünce	1-5 Yıl	93	1,142	0,764	1,205	0,301
	6-10 Yıl	47	1,085	0,714		
	10 Yıldan Fazla	129	1,267	0,835		
Psikotizm	1-5 Yıl	93	0,608	0,627	0,383	0,682
	6-10 Yıl	47	0,657	0,620		
	10 Yıldan Fazla	129	0,681	0,608		
Ek madde	1-5 Yıl	93	1,128	0,743	0,395	0,674
	6-10 Yıl	47	1,195	0,728		
	10 Yıldan Fazla	129	1,215	0,725		
Genel Belirti İndeksi	1-5 Yıl	93	0,878	0,605	0,599	0,550
	6-10 Yıl	47	0,991	0,646		
	10 Yıldan Fazla	129	0,949	0,635		

Gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin toplam deniz hizmeti süresine göre farklılaşma durumu Tablo 7’de incelenmiştir. Gemi adamlarının somatizasyon, obsesif kompulsif, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid, psikotizm, ek madde, genel belirti indeksi puanları meslekte çalışma süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 8.

Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Somatizasyon	18-24	37	0,865	0,481	0,245	0,865
	25-32	71	0,818	0,745		
	33-40	105	0,837	0,671		
	41 ve Üzeri	56	0,759	0,598		
Obsesif Kompulsif	18-24	37	1,319	0,616	1,748	0,158
	25-32	71	1,254	0,727		
	33-40	105	1,122	0,673		
	41 ve Üzeri	56	1,052	0,611		
Kişilerarası Duyarlılık	18-24	37	1,123	0,732	0,255	0,858
	25-32	71	1,006	0,801		
	33-40	105	1,029	0,762		
	41 ve Üzeri	56	0,996	0,644		
Depresyon	18-24	37	1,123	0,743	0,060	0,981
	25-32	71	1,133	0,872		
	33-40	105	1,149	0,832		
	41 ve Üzeri	56	1,092	0,745		
Anksiyete	18-24	37	0,773	0,535	0,172	0,915
	25-32	71	0,800	0,721		
	33-40	105	0,745	0,664		
	41 ve Üzeri	56	0,723	0,605		
Hostilite	18-24	37	0,982	0,757	0,219	0,883
	25-32	71	1,033	0,953		
	33-40	105	0,935	0,813		
	41 ve Üzeri	56	0,944	0,745		
Fobik Anksiyete	18-24	37	0,378	0,435	0,517	0,671
	25-32	71	0,509	0,653		
	33-40	105	0,440	0,583		
	41 ve Üzeri	56	0,497	0,605		

Tablo 8. devamı

Paranoid Düşünce	18-24	37	1,428	0,671	1,458	0,226
	25-32	71	1,099	0,776		
	33-40	105	1,187	0,843		
	41 ve Üzeri	56	1,164	0,772		
Psikotizm	18-24	37	0,668	0,594	0,010	0,999
	25-32	71	0,649	0,656		
	33-40	105	0,649	0,589		
	41 ve Üzeri	56	0,648	0,640		
Ek Madde	18-24	37	1,263	0,700	0,219	0,883
	25-32	71	1,147	0,768		
	33-40	105	1,169	0,759		
	41 ve Üzeri	56	1,194	0,656		
Genel Belirti İndeksi	18-24	37	0,987	0,531	0,167	0,918
	25-32	71	0,945	0,693		
	33-40	105	0,921	0,634		
	41 ve Üzeri	56	0,898	0,590		

Gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaşma durumu Tablo 8’de incelenmiştir. Gemi adamlarının somatizasyon, obsesif kompulsif, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid, psikotizm, ek madde, genel belirti indeksi puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 9.

Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Yıllık Ortalama Gemide Geçirilen Süreye Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	P	Fark
Somatizasyon	6 Ay Ve Altı	78	0,720	0,605	2,357	0,072	
	7-8 Ay	109	0,939	0,697			
	9-10 Ay	57	0,797	0,611			
	10 Aydan Fazla	25	0,663	0,629			
Obsesif Kompulsif	6 Ay ve Altı	78	1,155	0,656	2,693	0,047	2>4
	7-8 Ay	109	1,273	0,661			
	9-10 Ay	57	1,123	0,738			
	10 Aydan Fazla	25	0,868	0,514			
Kişilerarası Duyarlılık	6 Ay ve Altı	78	0,933	0,638	5,636	0,001	2>1 2>3 2>4
	7-8 Ay	109	1,229	0,801	5,636	0,001	2>1
	9-10 Ay	57	0,936	0,768			2>3
	10 Aydan Fazla	25	0,667	0,474			2>4
Depresyon	6 Ay ve Altı	78	1,037	0,749	4,107	0,007	2>1
	7-8 Ay	109	1,294	0,828			2>4
	9-10 Ay	57	1,122	0,857			3>4
	10 Aydan Fazla	25	0,720	0,633			
Anksiyete	6 Ay ve Altı	78	0,740	0,618	2,829	0,039	2>4
	7-8 Ay	109	0,870	0,673			
	9-10 Ay	57	0,693	0,674			
	10 Aydan Fazla	25	0,484	0,487			
Hostilite	6 Ay ve Altı	78	0,912	0,794	2,917	0,035	2>4
	7-8 Ay	109	1,125	0,893			
	9-10 Ay	57	0,889	0,781			
	10 Aydan Fazla	25	0,647	0,617			
Fobik Anksiyete	6 Ay ve Altı	78	0,432	0,568	1,413	0,239	
	7-8 Ay	109	0,544	0,622			
	9-10 Ay	57	0,404	0,592			
	10 Aydan Fazla	25	0,326	0,458			

Tablo 9. devamı

Paranoid Düşünce	6 Ay ve Altı	78	1,068	0,652	3,006	0,031	2>1 2>4
	7-8 Ay	109	1,346	0,801			
	9-10 Ay	57	1,184	0,927			
	10 Aydan Fazla	25	0,927	0,712			
Psikotizm	6 Ay ve Altı	78	0,533	0,537	5,126	0,002	2>1 2>3 2>4
	7-8 Ay	109	0,823	0,672			
	9-10 Ay	57	0,565	0,597			
	10 Aydan Fazla	25	0,468	0,452			
Ek Madde	6 Ay ve Altı	78	1,088	0,686	1,874	0,134	
	7-8 Ay	109	1,284	0,721			
	9-10 Ay	57	1,203	0,792			
	10 Aydan Fazla	25	0,971	0,717			
Genel Belirti İndeksi	6 Ay ve Altı	78	0,852	0,568	3,875	0,010	2>1 2>4
	7-8 Ay	109	1,071	0,652			
	9-10 Ay	57	0,888	0,659			
	10 Aydan Fazla	25	0,671	0,473			

Gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin yılda ortalama denizde geçirilen süre değişkenine göre farklılaşma durumu Tablo 9’da incelenmiştir. Gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre obsesif kompulsif puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 265)}=2,693$; $p=0,047<0.05$). Farkın nedeni; yıllık ortalama gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların obsesif kompulsif puanlarının ($\bar{x}=1,273$), yıllık ortalama gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların obsesif kompulsif puanlarından ($\bar{x}=0,868$) yüksek olmasıdır.

Gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre kişilerarası duyarlılık puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 265)}=5,636$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni; Yıllık ortalama gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların kişilerarası duyarlılık puanlarının ($\bar{x}=1,229$), yıllık ortalama gemide geçirilen süre 6 ay ve altı olanların kişilerarası duyarlılık puanlarından ($\bar{x}=0,933$) yüksek olmasıdır. Yıllık ortalama gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların kişilerarası duyarlılık puanlarının ($\bar{x}=1,229$), yıllık ortalama gemide geçirilen süre 9-10 ay olanların kişilerarası duyarlılık puanlarından ($\bar{x}=0,936$) yüksek olmasıdır. Yıllık ortalama gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların kişilerarası duyarlılık puanlarının ($\bar{x}=1,229$), yıllık ortalama gemide geçirilen

süre 10 aydan fazla olanların kişilerarası duyarlılık puanlarından ($\bar{x}=0,667$) yüksek olmasıdır.

Gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre depresyon puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 265)}=4,107$; $p=0,007<0.05$). Farkın nedeni; yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların depresyon puanlarının ($\bar{x}=1,294$), yıllık gemide geçirilen süre 6 ay ve altı olanların depresyon puanlarından ($\bar{x}=1,037$) yüksek olmasıdır. Yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların depresyon puanlarının ($\bar{x}=1,294$), yıllık gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların depresyon puanlarından ($\bar{x}=0,720$) yüksek olmasıdır. Yıllık gemide geçirilen süre 9-10 ay olanların depresyon puanlarının ($\bar{x}=1,122$), yıllık gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların depresyon puanlarından ($\bar{x}=0,720$) yüksek olmasıdır.

Gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre anksiyete puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 265)}=2,829$; $p=0,039<0.05$). Farkın nedeni; yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların anksiyete puanlarının ($\bar{x}=0,870$), yıllık gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların anksiyete puanlarından ($\bar{x}=0,484$) yüksek olmasıdır.

Gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre hostilite puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 265)}=2,917$; $p=0,035<0.05$). Farkın nedeni; yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların hostilite puanlarının ($\bar{x}=1,125$), yıllık gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların hostilite puanlarından ($\bar{x}=0,647$) yüksek olmasıdır.

Gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre paranoid düşünce puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 265)}=3,006$; $p=0,031<0.05$). Farkın nedeni; yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların paranoid düşünce puanlarının ($\bar{x}=1,346$), yıllık gemide geçirilen süre 6 ay ve altı olanların paranoid düşünce puanlarından ($\bar{x}=1,068$) yüksek olmasıdır. Yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların paranoid düşünce puanlarının ($\bar{x}=1,346$), yıllık gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların paranoid düşünce puanlarından ($\bar{x}=0,927$) yüksek olmasıdır.

Gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süreye göre psikotizm puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 265)}=5,126$; $p=0,002<0.05$). Farkın nedeni; yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların psikotizm puanlarının ($\bar{x}=0,823$), yıllık gemide geçirilen süre 6 ay ve altı olanların psikotizm puanlarından ($\bar{x}=0,533$) yüksek olmasıdır. Yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların psikotizm puanlarının ($\bar{x}=0,823$), yıllık gemide geçirilen süre 9-10 ay olanların psikotizm puanlarından ($\bar{x}=0,565$) yüksek olmasıdır. Yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların psikotizm puanlarının ($\bar{x}=0,823$), yıllık gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların psikotizm

puanlarından ($\bar{x}=0,468$) yüksek olmasıdır. Gemi adamlarının yıllık gemide geçirilen süreye göre genel belirti indeksi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 265)}=3,875$; $p=0,010<0,05$). Farkın nedeni; yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların genel belirti indeksi puanlarının ($\bar{x}=1,071$), yıllık gemide geçirilen süre 6 ay ve altı olanların genel belirti indeksi puanlarından ($\bar{x}=0,852$) yüksek olmasıdır. Yıllık gemide geçirilen süre 7-8 ay olanların genel belirti indeksi puanlarının ($\bar{x}=1,071$), yıllık gemide geçirilen süre 10 aydan fazla olanların genel belirti indeksi puanlarından ($\bar{x}=0,671$) yüksek olmasıdır. Gemi adamlarının somatizasyon, fobik anksiyete, ek madde puanları yıllık gemide geçirilen süre değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 10.

Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Somatizasyon	Evli	165	0,817	0,677	-0,096	267	0,924
	Bekar	104	0,825	0,614			
Obsesif Kompulsif	Evli	165	1,091	0,632	-2,431	267	0,016
	Bekar	104	1,293	0,713			
Kişilerarası Duyarlılık	Evli	165	0,970	0,698	-1,652	267	0,100
	Bekar	104	1,123	0,803			
Depresyon	Evli	165	1,094	0,808	-0,907	267	0,365
	Bekar	104	1,186	0,813			
Anksiyete	Evli	165	0,736	0,643	-0,731	267	0,466
	Bekar	104	0,795	0,661			
Hostilite	Evli	165	0,925	0,787	-1,092	267	0,276
	Bekar	104	1,039	0,890			
Fobik Anksiyete	Evli	165	0,434	0,590	-0,974	267	0,331
	Bekar	104	0,506	0,585			
Paranoid düşünce	Evli	165	1,167	0,795	-0,662	267	0,508
	Bekar	104	1,232	0,788			
Psikotizm	Evli	165	0,602	0,561	-1,647	267	0,118
	Bekar	104	0,729	0,689			
Ek Madde	Evli	165	1,139	0,729	-1,206	267	0,229
	Bekar	104	1,249	0,730			
Genel Belirti İndeksi	Evli	165	0,893	0,616	-1,264	267	0,207
	Bekar	104	0,992	0,639			

Tablo 10’da gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri medeni durum değişkenine göre incelenmiş olup gemi adamlarının medeni duruma göre obsesif kompulsif puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(267)}=-2.431$; $p=0.016<0,05$). Bekarların obsesif kompulsif puanları ($\bar{x}=1,293$), evlilerin obsesif kompulsif puanlarından ($\bar{x}=1,091$) yüksek bulunmuştur. Gemi adamlarının somatizasyon, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid, psikotizm, ek madde, genel belirti indeksi puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 11.

Gemide Çalışanların Psikolojik Belirti Puanlarının Çocuk Sahipliğine Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Somatizasyon	Evet	139	0,785	0,671	-0,893	267	0,373
	Hayır	130	0,856	0,632			
Obsesif Kompulsif	Evet	139	1,050	0,615	-3,068	267	0,002
	Hayır	130	1,297	0,706			
Kişilerarası Duyarlılık	Evet	139	0,950	0,691	-1,799	267	0,073
	Hayır	130	1,113	0,789			
Depresyon	Evet	139	1,042	0,797	-1,846	267	0,066
	Hayır	130	1,223	0,815			
Anksiyete	Evet	139	0,686	0,620	-1,901	267	0,058
	Hayır	130	0,836	0,673			
Hostilite	Evet	139	0,866	0,765	-2,129	267	0,034
	Hayır	130	1,080	0,881			
Fobik Anksiyete	Evet	139	0,422	0,582	-1,128	267	0,260
	Hayır	130	0,503	0,594			
Paranoid Düşünce	Evet	139	1,145	0,813	-1,007	267	0,315
	Hayır	130	1,242	0,767			
Psikotizm	Evet	139	0,584	0,555	-1,859	267	0,066
	Hayır	130	0,723	0,668			
Ek Madde	Evet	139	1,124	0,716	-1,320	267	0,188
	Hayır	130	1,242	0,743			
Genel Belirti İndeksi	Evet	139	0,860	0,607	-1,949	267	0,052
	Hayır	130	1,008	0,638			

Gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin çocuk sahipliğine göre farklılaşma durumu Tablo 11’de incelenmiştir. Gemi adamlarının çocuk sahipliğine göre obsesif kompulsif puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(267)}=-3.068$; $p=0.002<0,05$). Çocuk sahibi olmayanların obsesif kompulsif puanları ($\bar{x}=1,297$), çocuk sahibi olmayanların obsesif kompulsif puanlarından ($\bar{x}=1,050$) yüksek bulunmuştur. Gemi adamlarının çocuk sahipliğine göre hostilite puanları anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(267)}=-2.129$; $p=0.034<0,05$). Çocuk sahibi olmayanların hostilite puanları ($\bar{x}=1,080$), çocuk sahibi olanların hostilite puanlarından ($\bar{x}=0,866$) yüksek bulunmuştur. Gemi adamlarının somatizasyon, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm, ek madde, genel belirti indeksi puanları çocuk sahipliği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Denizcilik Sektöründe Çalışmakta Olan Gemi Adamları ve Kara Personelinin Psikolojik Belirti Puanlarının tartışılması ve yorumlanması

Deniz çalışanları denizde, karada çalışan kişilere göre daha zor çalışma koşulları ile karşı karşıya kalmaktadır. Gemi adamları bu zorlukları; uzun süre aileden ayrı kalma, çalışma saatleri, sınırlı iletişim olanakları, sağlıklı yiyecek ve fiziksel egzersiz için sınırlı seçenek olarak bildirmektedir. Gemi adamlarının sağlığı çalıştıkları, yaşadıkları ve sefer sırasında uğradıkları liman gibi çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Bu mesleki faktörler gemi adamlarının bireysel sağlık problemleri yaşamasına (sigara içme, alkol tüketimi, sağlıksız beslenme vb.) ve bazı mesleki risklerle (psikososyal, biyolojik, fiziksel ve gemi türüne göre kimyasal faktörler) karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır (Jensen, Canals ve Andrioti, 2017). Gemi adamları gece saatlerini de içeren vardiyalı bir sistemde çalışmaktadır. Vardiyalı çalışanlar çalışma-dinlenme döngüsünün bölünmesi, rutinler ve sosyal hayatın dışında olma gibi faktörlerden dolayı fiziksel ve mental problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Vardiyalı sistemde geceleri çalışmak; kronik yorgunluk, uykusuzluk, somatik semptomlar ve sosyal hayatın kısıtlanması gibi faktörleri beraberinde getirmekte olup yaşam kalitesini düşürmektedir (Beşikçi vd., 2015). Selvi ve arkadaşları (2010) yapmış oldukları çalışmada; vardiyalı çalışanların normal mesai ile çalışanlara oranla somatizasyon, obsesif kompulsif belirti, kişilerarası duyarlılık, kaygı, paranoid düşünce puanlarını ve genel belirti indeksini istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksek olarak saptamıştır. Kara (2016) vardiyalı çalışan gazete kuryeleri ve normal mesai ile çalışan kontrol grubu ile yapmış olduğu çalışmasında; vardiyalı çalışanların somatizasyon alt boyutunda aldıkları ortalama puanı kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde daha yüksek olarak saptamıştır. Denizcilik sektöründe çalışan gemi adamları ve kara personeli ile yapılan bu araştırmada; çalışma grubunu oluşturan ve vardiyalı çalışan gemi adamlarının SCL 90-R genel belirti indeksi puanı ve somatizasyon, depresyon, fobik anksiyete alt boyut puanlarının normal çalışma düzeni olan kara personeline göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aradaki bu farkın oluşmasında; vardiyalı çalışma, sosyal izolasyon, aileden ayrı kalma, uzun çalışma

sürelerine karşılık dinlenme sürelerinin kısıtlı olması, deniz durumu gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir.

5.2. Gemi Adamlarının Psikolojik Belirti Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması Ve Yorumlanması

SCL 90-R’de fobik anksiyete alt boyutu; “caddelerde veya açık alanlarda korku hissi”, “evden dışarı yalnız çıkma korkusu”, “sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelerden kaçınma durumu”, “otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu”, “çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi”, “yalnız bırakıldığında sinirlilik hali” ve “topluluk içinde bayılacağınız korkusu” sorularından oluşmaktadır (Dağ,1991). Fobik anksiyete alt boyutu fobi türlerinden olan agorafobi ile büyük oranda örtüşmektedir (Yılmaz, 2016). Bu çalışmada çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının fobik anksiyete alt boyut puanının kara personeline göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın oluşmasında; gemi adamlarının yılda en az 6 aylık bir süreyi gemi gibi kısıtlı bir alanda, belirli sayıda kişi ile birlikte geçirmesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

ITF (International Transport Workers Federation) tarafından 2015 yılında 608 gemi adamı ile yapılan çalışmada gemi adamlarının fiziksel ve ruh sağlığı vurgulanmış olup çalışmada örneklemin yarısından fazlasının anksiyete ve depresyon belirtileri gösterdiği saptanmıştır (<https://www.itfglobal.org/en/reports-publications/survey-itf-maritime-affiliates-hiv-aids-health-and-wellbeing>). Beşikçi ve arkadaşları (2015) 31 gemi adamı ile yapmış oldukları çalışmada SCL 90-R analizi sonuçlarına göre gemi adamlarında psikolojik belirtileri yüksek oranda tespit etmemiş ve genel belirti indeks ortalamasını $0,6\pm0,466$ olarak saptamışlardır. Yapılan bu çalışmada ise çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının SCL 90-R genel belirti indeks ortalaması $0,932\pm0,626$ olarak saptanmıştır. Ayrıca çalışma grubundaki gemi adamlarının, obsesif kompulsif belirtiler ($1,169\pm0,671$), kişilerarası duyarlılık ($1,029\pm0,743$), depresyon ($1,129\pm0,810$), paranoid düşünce ($1,192\pm0,792$) ve ek maddeler ($1,181\pm0,730$) alt boyut puanlarının kesme puanı olan 1.00’den yüksek olduğu belirlenmiştir. SCL 90-R ile amaç kişilere klinik tanı koymak olmayıp; sadece kişilerde psikolojik belirti taraması yapmaktır. Psikolojik belirti saptanan bireylerde tanı için daha ileri ve detaylı tekniklere başvurulmalıdır (Dağ, 1991). Buna bağlı olarak çalışmada hem genel belirti indeks puanına hem de 1.00 kesme değerine göre daha yüksek olarak tespit edilmiş alt boyutlar için gemi adamlarının risk grubu olduğu söylenebilir.

Carotenuto ve arkadaşları (2013) Psikolojik Genel İyilik Hali (Psychological General Well-Being Index (PGWBI)) anketini kullanarak 162 gemi adamı ile çalışma yapmış ve bu çalışma sonucunda gemideki pozisyon (görev) değişkenine göre; genel iyilik hali indeks puanı ve depresif duygudurumu alt boyut puanında anlamlı olarak farklılaşma olmadığını, anksiyete alt boyut puanında ise anlamlı olarak farklılaşma olduğunu saptamıştır. Makine zabitlerinin anksiyete düzeylerinin, güverte ve makine tayfasına göre daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir. Güverte zabitleri, makine zabitleri, güverte tayfası ve makine tayfası gruplarında depresif duygudurumu düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Araştırmanın değişken olarak gemideki pozisyonlarını temel alan kısmında gemideki pozisyonlarına göre çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının genel belirti indeksi ve SCL 90-R alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durumun gemi adamlarının, gemideki pozisyonları farklı olsa da; aynı çalışma ortamında ve benzer koşullar altında çalışmalarından kaynaklandığı söylenilebilir.

Yapılan literatür taramasında gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerini denizde hizmet süresi ve yaş değişkenlerine göre inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Mevcut çalışmada; çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının denizde hizmet süresi ve yaş değişkenlerine göre psikolojik belirti düzeyleri incelenmiş ve yapılan veri analizi sonucunda bu değişkenlere göre psikolojik belirti düzeylerinde anlamlı olarak farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının yıllık ortalama gemide geçirilen süre değişkenine göre, SCL 90-R alt boyutları ve genel belirti indeks puanında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Yılda 7-8 aylık süreyi gemide geçirenlerin; obsesif kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, paranoid düşünce, psikotizm ve genel belirti indeks puanları, 10 aydan daha fazla süreyi gemide geçirenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yılda 7-8 aylık süreyi gemide geçirenlerin; kişilerarası duyarlılık, depresyon, paranoid düşünce, psikotizm ve genel belirti indeks puanları 6 ay ve daha az gemide kalanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu farklılıkların bir yıl içinde gemide ve karada geçirilen sürelerin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Gemide çalışmak, gemi adamlarının uzun süre ailelerinden ayrı kalmalarına neden olmaktadır ve bu durum iş-aile, aile-iş çatışmasını yaratabilir. Uzun süre aileden ayrı kalmak, rol değişimleri ve ailede yabancı olma duyguları ile birlikte gemi adamlarında bazı duygusal problemlere neden olabilmektedir (Rydstedt ve Lundh, 2010). Eşlerden ve aileden ayrılmanın, gemi adamları için en önemli stres kaynaklarından biri olduğu bulunmuş ve bu durum planlanan deniz hizmet süresini azaltan en etkili stres

faktörlerinden biri olarak belirlenmiştir (Thomas, Sampson ve Zhao, 2003) . 6 ay ve daha az süreyi gemide geçiren kişiler yılın geri kalan kısmını karada aileleri ile birlikte sosyal paylaşım içerisinde geçirmekte olup bu durumun ortaya çıkan kara-deniz yaşamı çatışmasını azalttığı düşünülmüştür. Yılda 10 aydan fazla bir süreyi gemide geçiren gemi adamları karada sadece 1 ya da 2 ay bulunmaktadır yani yılın büyük bir çoğunluğunu denizde geçirirler. Bu durum da kara-deniz yaşamı çatışmasını azaltmaktadır. Ancak yılda 7-8 aylık bir süreyi gemide geçiren kişilerin karada 5 ya da 4 aylık bir süreyi geçirdiği ve bu durumun deniz-kara yaşamı çatışmasını doğurduğu ve buna bağlı olarak gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyinde bir artış meydana geldiği düşünülmüştür. Arslan (2006), 200 gemi adamı ile yapmış olduğu çalışmada gemi adamlarının %36'sının gemideki kontrat sürelerinin olması gerekenden daha uzun bulunduğunu, %29,50'sinin ise bu duruma kısmen katıldığını saptamıştır. Kontrat sürelerinin 6 aydan daha kısa olmasının gemi adamlarının mental sağlığı açısından daha faydalı olacağı söylenebilir.

Yapılan literatür taramasında gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerini medeni durum ve çocuk sahipliği değişkenlerine göre inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Mevcut çalışmada; çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının çocuk sahipliği değişkenine göre SCL 90-R ölçeğinin öfke ve düşmanlık ile obsesif kompulsif belirtiler alt boyut puanlarında anlamlı olarak farklılaşma tespit edilmiş olup, her iki alt boyutta da çocuk sahibi olmayanların puanları çocuk sahibi olanlara göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bu veriye göre çocuk sahibi olmanın öfke davranışlarının kontrol edilmesinde fayda sağladığı düşünülebilir. Yine çalışmada gemi adamlarının medeni durum değişkenine göre SCL 90-R ölçeğinin obsesif kompulsif belirtiler alt boyut puanında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiş olup, bekarların obsesif kompulsif belirtiler alt boyut puanı evlilere göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Tümkaya (1996) 720 öğretmen ile yapmış olduğu çalışmada medeni durum değişkenine göre SCL 90-R ölçeğinin somatizasyon alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma tespit etmiş ve evlilerin somatizasyon puanını bekar ve dullara göre daha yüksek olarak belirlemiştir. Alver (2003) farklı kamu kuruluşlarında çalışmakta olan 524 kişi ile yapmış olduğu çalışmada medeni durum değişkenine göre SCL 90-R ölçeğinin psikotizm ve depresyon alt boyutlarında anlamlı farklılaşma olduğunu saptamış ve bekarların psikotizm ve depresyon alt boyut puanlarını evli olanlara göre daha yüksek olarak belirlemiştir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Çalışma koşulları çalışan kişinin fiziksel ve psikolojik sağlığı açısından önemli olup kötü çalışma koşulları çalışan kişide bir takım fiziksel ve psikolojik sağlık problemlerine sebebiyet verebilmektedir (Kanten, 2012). Bu bağlamda vardiyalı çalışma, sosyal izolasyon, uzun çalışma saatleri, yetersiz dinlenme süresi, sürekli değişen deniz durumu, gürültü, titreşim gibi olumsuz koşullar altında çalışan gemi adamları ile normal mesai ile çalışan kara personelinin psikolojik belirti düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir. Çalışma koşullarının psikolojik belirtiler üzerinde etkili olduğu çalışmada da görülmektedir.

Alan yazında gemi adamları ile ilgili yorgunluk ve nedenleri, stres, yaşam kalitesini etkileyen faktörler ve tükenmişlik gibi konularda çalışıldığı, psikolojik belirtilerin az sayıda çalışma ile incelendiği görülmüştür. Bu doğrultuda bu çalışmada 1 yıldan uzun süre gemide aktif olarak hizmet veren gemi adamları ile denizcilik sektöründe çalışan kara personelinin psikolojik belirti düzeyleri ve çeşitli demografik değişkenlere göre gemi adamları psikolojik belirti düzeyleri incelenmiştir.

Araştırmada 1 yıldan SCL 90-R alt boyutları ve genel belirti düzeyleri incelenmiş ve sonuç olarak depresyon, somatizasyon, fobik anksiyete alt boyutları ile genel belirti indeksi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bulgular 1 yıldan daha uzun süre denizde hizmet veren gemi adamları ile denizcilik sektöründe karada çalışan personelin psikolojik belirti düzeylerinde anlamlı bir şekilde farklılaşma olacağını öngören hipotezi desteklemektedir. Bu sonuç çalışma koşullarının bireylerde psikolojik belirti düzeyini etkilediğini ve çalışma koşullarının önemini göstermektedir.

Çalışmada ayrıca 1 yıldan daha uzun süre açık denizde hizmet veren gemi adamlarının SCL 90-R genel belirti düzeyi ve alt boyutları farklı demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının yıllık gemide geçirilen süre değişkenine göre bazı SCL 90-R alt boyutlarında ve genel belirti düzeyinde anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yılda 7-8 aylık süreyi gemide geçiren gemi adamlarının obsesif kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünce, psikotizm ve

genel belirti indeks puanları 10 aydan daha fazla süreyi gemide geçirenler göre daha yüksek olduğu; yine yılda 7-8 aylık bir süreyi gemide geçirenlerin kişilerarası duyarlılık, depresyon, paranoid düşünce, psikotizm ve genel belirti indeks puanları 6 ay ve daha az süre gemide kalanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bulgular 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin bir yılda ortalama gemide geçirdikleri süreye göre farklılaşacağını öngören hipotezi desteklemektedir. Bu sonuç yılda ortalama gemide geçirilen sürenin gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Mevcut çalışmada; çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının çocuk sahipliği değişkenine göre SCL 90-R ölçeğinin öfke ve düşmanlık ile obsesif kompulsif belirtiler alt boyut puanlarında anlamlı olarak farklılaşma olduğu tespit edilmiş olup, her iki alt boyutta da çocuk sahibi olmayanların puanları çocuk sahibi olanlara göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bulgular 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin çocuk sahipliği durumuna göre farklılaşacağını öngören hipotezi desteklemektedir. Yine çalışmada gemi adamlarının medeni durum değişkenine göre SCL 90-R ölçeğinin obsesif kompulsif belirtiler alt boyut puanında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiş olup, bekarların obsesif kompulsif belirtiler alt boyut puanı evlilere göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bulgular 1 yıldan fazla denizde hizmet veren gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin medeni duruma göre farklılaşacağını öngören hipotezi desteklemektedir.

Araştırmada, çalışma grubunu oluşturan gemi adamlarının denizde hizmet süresi, yaş ve gemideki pozisyon değişkenlerine göre psikolojik belirti düzeyleri incelenmiş ve yapılan veri analizi sonucunda bu değişkenlere göre psikolojik belirti düzeylerinde anlamlı olarak farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

- ILO tarafından gemi adamlarının çalışma ve dinlenme sürelerini belirlemek için düzenlenen anlaşma kurallarının uygulanmasının kontrolünün sağlanması ile birlikte vardiyalı çalışmanın getirmiş olduğu psikolojik ve fizyolojik etkileri azaltacağı düşünülmektedir.
- Gemi adamlarında görülen psikolojik belirti düzeyinin azaltılmasında, kontrat sürelerinin 6 aydan daha az olmasının ve mecburi durumlar dışında bu sürenin uzatılmamasının etkili olacağı düşünülmektedir.

- Çalışma sonucunda gemi adamlarının fobik anksiyete alt boyut puanının kara personeline göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu farklılığın oluşmasında; gemi adamlarının yılda en az 6 aylık bir süreyi gemi gibi kısıtlı bir alanda, belirli sayıda kişi ile birlikte geçirmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Bu etkinin azaltılması için; gemi limanda iken uygun olan durumlarda personelin limanlarda karaya çıkışının sağlanması ve bu imkanların artırılması önerilebilir.
- Çalışma sonucunda gemi adamlarının; obsesif kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, paranoid düşünce ve ek maddeler alt boyutları için riskli grup olabileceği belirlenmiş olup bu alt boyutların daha ileri ve detaylı tekniklere başvurularak incelenmesinin ilgili yazın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda gemi adamlarının psikolojik belirti düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesinin ve psikolojik belirti düzeyleri ile birlikte yaşam kalitesi, uyku kalitesi gibi faktörlerinde çalışılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Ağartan, E. T. (2006). *Gemi adamlarının çalışma yaşamı ve çalışma ilişkileri*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alver, B. (2003). *Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların empatik becerileri, karar stratejileri ve psikolojik belirtileri arasındaki ilişkiler*. Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Alver, B., Ada, Ş. ve Dilekmen, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin bazı öznel algılamalarına göre psikolojik belirtiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 33(4), 13-23.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Ruhsal bozuklukların tanıs ve sayımsal elkitabı*, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı'ndan çev. Köroğlu, E., Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
- Anlı, G. (2018). Kişilerarası duyarlılık ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *MANAS Journal of Social Studies*, 7(1), 103-118.
- Arslan, Ö. (2006). *Türk gemi adamları için insan kaynakları yönetimi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Avcı, N. (2012). *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzlarının, psikolojik belirtiler ve ölüm kaygısı ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aydemir, Ö. & Köroğlu, E. (2000). *Psikiyatriye kullanılan klinik ölçekler*, Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Aykanat, E. (2010). *Liman ve bayrak devleti kontrolleri verileri yardımıyla gemi kazalarının analizi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bal, U., Çakmak, S. & Uğuz, Ş. (2013). Anksiyete bozukluklarında cinsiyete göre semptom farklılıkları, *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 441-459.
- Bayar, R., Yavuz, M. (2008). Obsesif kompulsif bozukluk, *Türkiye'de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik hastalıklar Sempozyum Dizisi*, 62, 185-192, İstanbul Üniversitesi.
- Bayraktar, E. (1997). Obsesif-Kompulsif bozukluk, *Psikiyatri Dünyası*, 1, 25-32.
- Beck, A. (2005). *Bilişsel terapi ve duygusal bozukluklar* (A. Türkcan, Çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.

- Beşikçi, Bal, E., Tavacıoğlu, L. & Arslan, Ö. (2015). The subjective measurement of seafarers' fatigue levels and mental symptoms, *Maritime Policy & Management*, 43(3), 329-343.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Blanpain, R. (Ed.). (2010). *Seafarers' Rights in the Globalized Maritime Industry*. The Netherlands: Kluwer Law International.
- Carotenuto, A., Fasanaro, A., M., Molino, I., Sibilio, F., Saturnino, A., Traini, E. & Amenta, F. (2013). The Psychological General Well-Being Index (PGWBI) for assessing stress of seafarers on board merchant ships. *Int Marit Health*, 64(4), 215–220, Retrieved December 12, 2018, from the Pubmed database.
- Carotenuto, A., Molino, I., Fasanaro, A., M. & Amenta, F. (2012). Psychological stress in seafarers: a review, *Int Marit Health*, 63(4), 188-94, Retrieved December 12, 2018, from the Pubmed database.
- Ceyhun, G., Ç. (2006). *Gemi adamlarının stres düzeyleri ve iş doyumları arasındaki ilişki: Bir denizcilik şirketinde uygulama*. Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çelik, F. & Hocaoğlu, Ç. (2016). 'Major depresif bozukluk' tanımı, etyolojisi ve epidemiyolojisi: bir gözden geçirme, *Journal of Contemporary Medicine*, 6(1), 51-66.
- Dağ, İ. (1991). Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R)'nin Üniversite Öğrencileri için Güvenirliği ve Geçerliği, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2(1), 5-12.
- Eroğlu, F. & İrdem, Ş. (2016). Örgütlerde öfke olgusu ve öfke yönetimi, *Yeni Fikir Dergisi*, 7(17), 22-41.
- Geçtan, E. (1997). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*, Remzi kitabevi, İstanbul.
- Hocaoğlu, Ç. (2001). Paranoid semptomlar ve sendromlar, *Psikiyatri Dünyası*, 5, 97-104.
- Jensen, O., C., Canals, M. & Andrioti, D. (2017). The global maritime mental health promotion problem, *International Journal of Community & Family Medicine*, 2(134), 1-5.
- Jensen, O., C., Sørensen J., F., Thomas M., Canals M., L., Nikolic N., & Hu Y. (2006). Working conditions in international seafaring, *Occup Med (Lond)*, 56(6), 393-7, Retrieved December 12, 2018, from the Pubmed database.

- Kanten, S. (2012). Çalışma koşullarının fiziksel-psikolojik sağlık belirtileri ve iş kazaları ile ilişkisi: mermer çalışanları örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 155-167.
- Kara, N. (2016). Gazete kuryelerinde uyku kalitesinin ruhsal belirtiler ve yaşam kalitesi üzerine etkisi, *Arch Neuropsychiatr*, 53, 102-107.
- Karaca, S. (2012). *Herkes için 7 sayfada ruhsal hastalıklar*. Eflatun matbaası, İstanbul.
- Karamustafalıoğlu, K., O. (1997). Obsesif kompulsif bozukluk, *The Journal of Turkish Family Physicion*, 1(1), 1-10.
- Kesebir, S. (2004). Depresyon ve somatizasyon, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 1, 14-19.
- Kesler, R. C., McGonagle, K. A., Swartz, M., Blazer, D.G. & Nelson, C. B. (1993). Sex and depression in the national comorbidity survey I: Lifetime prevalence, chronicity and recurrence, *Journal of Affective Disorders*, 29, 85-96, Retrieved January 03, 2019, from the Pubmed database.
- Kılıç, C., (1998). Türkiye Ruh Sağlığı Profili, T.C. Sağlık Bakanlığı, Ankara.
- Kılıç, M., (1991), Belirti tarama listesi (SCL-90-R) 'nin geçerlilik ve güvenilirliği, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 45-52.
- Kılıç, M. & Uzunçakmak, T. (2016). Aile sağlığı merkezine başvuranların ruh sağlığı düzeyi ve etkileyen faktörler, *Türk Aile Hekimleri Dergisi*, 20(3), 115-121.
- Kim, J. & Jang, S. (2018). Seafarers' quality of life: organizational culture, self – efficacy, and perceived fatigue, *International journal of Environmental Research and Public Health*, 15, 1 – 11, Retrieved December 24, 2018, from the Pubmed database.
- Kuleyin, B., Köseoğlu, B. & Töz. A. C. (2014). Gemi adamlarının sağlık ve emniyet koşullarının değerlendirilmesi: DEÜ Denizcilik fakültesi örneği. *Journal of ETA Maritime Science*, 1(2), 47-60.
- Köknel, Ö. (1992). *Depresyon*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Köknel, Ö. (1997). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Köknel, Ö. (2005). *İnsanı anlamak*. Altın kitaplar, İstanbul.
- Loddde, B., Jegaden, D., Lucas, D., Feraud, M., Eusen, Y., Dewitte, & J., D. (2008). Stress in seamen and non seamen emplyod by the same company, *Int Marith Health*, 59(1-4), 53-60, Retrieved December 24, 2018, from the Pubmed database.

- Morgan, C.,T. (2011). Davranış Bozuklukları ve tedavisi. S. Karakaş & R. Eski (Eds.), (I. Savaşır, F. Uçman, Çev.). *Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*, (305-335). Ankara: Eğitim Akademi Yayınları (Orijinal çalışma 1977 yılında yayımlanmıştır).
- Muslu, A. (2008). *Denizcilik sektöründe insan kaynakları yönetimi ve çalışma ilişkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Muslu, A. (2018). Türk gemi adamlarının uluslararası deniz iş gücü piyasalarında istihdamı için özel istihdam bürolarının önemi, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17 (1), 291-302.
- Nas, S., (2006). *Gemi operasyonlarının yönetiminde kaptanın bireysel karar verme süreci analizi ve bütünlük bir model uygulaması*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Phillips, R. (2000). Sleep, whatckeeping and accidents: a content analysis of incident at sea reports, *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 3(4), 229-240, Retrieved January 19, 2019, from the ResearchGate database.
- Portela, R., C. (2005). Maritime casualties analysis as a tool to improve research about human factors on maritime environment, *Journal of Maritime Research*, 2(3), 3-18.
- Rydstedt, L, W. & Lundh, M. (2010). An ocean of stres? The relationship between psychosocial workload and mental strain among engine officers in the Swedish Merchant fleet, *Int Marit Health*, 61(3), 168-175, Retrieved May 28, 2019, from the Via Medica Journals database.
- Saatçioğlu, Ö. (2001). Yaygın anksiyete bozukluğunun tedavisi ve yeni yaklaşımlar, *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 11, 60-77.
- Selvi, Y., Özdemir, P. G., Özdemir, O., Aydın, A., & Beşiroğlu, L. (2010). Sağlık çalışanlarında vardiyalı çalışma sisteminin sebep olduğu genel ruhsal belirtiler ve yaşam kalitesi üzerine etkisi, *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 23(4), 238-43.
- Slišković A. & Penezić Z. (2017). Lifestyle factors in Croatian seafarers as relating to health and stress on board, *Work*, 56(3), 371-380, Retrieved December 10, 2018, from the Pubmed database.
- Smith, A., Allen, P. & Wadsworth, E. (2006). *Seaferer fatigue:The Cardiff research programme*. Cardiff University, Centre for Occupational and Health Psychology.

- Smith, E., E., Nolen-hoeksema, S., Fredrickson, B. & Loftus, G. (2016). *Atkinson & Hilgard Psikolojiye Giriş*, (Ö. Öncül, & D. Ferhatoğlu, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınevi. (Orijinal çalışma 2003 yılında yayınlanmıştır.)
- Songur, C., Saylavcı, E. & Kıran, Ş. (2017). Avrupa’da ve Türkiye’de ruh sağlığı hizmetlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, *Social Sciences Studies Journal*, 3(4), 276-289.
- Soykan, Ç. (2003). Öfke ve öfke yönetimi, *Kriz dergisi*, 11(2), 19-27.
- Sungur, M., Z. (1997). Fobik bozukluklar, *Psikiyatri Dünyası*, 1, 5-11.
- Taç, U. (2012). *Deniz ulaştırmasında, gemi adamlarının bilişsel (cognitive) performansının stresör faktörler altında modellenmesi ve operasyonel süreçlere etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tamam, L., Namlı, Z. & Karaytuğ, M. O. (2012). Depresyon kliniği, *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 5(2), 34-38.
- Taşdelen, U., Aksoy, R. & Çakmak, A.F. (2016). Gemi adamlarının iş - aile ve aile - iş çatışmasına ilişkin bir saha çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 8(2), 217-241.
- Thomas, M., Sampson, H. & Zhao, M. (2003), Finding a balance: companies, seafarers and family life, *Maritime Policy & Management*, 30(1), 59 – 76.
- Tümkaya, S. (1996). *Öğretmenlerdeki tükenmişlik görülen psikolojik belirtiler ve başa çıkma davranışları*. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Oldenburg, M., Jensen, H. J., Latza, U., & Baur, X., (2009). Seafaring stressors aboard Merchant and passenger ships. *Int J Public Health*, 54(2), 96-105, Retrieved December 24, 2018, from the Pubmed database.
- Oldenburg, M., Baur, X. & Schlaich, C., (2010). Occupational risks and challenges of seafaring, *J Occup Health*, 52, 249-256, Retrieved December 28, 2018, from the Pubmed database.
- Özdemir, İ., (2017). *İş stresi ile iş-yaşam dengesi arasındaki ilişkide işe bağlılığın rolü: Gemi adamları üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özen, E. M., Serhadlı, Z. N., Türkcan, A., & Ülker, G. (2010). Depresyon ve Anksiyete bozukluklarında somatizasyon, *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 23, 60-65.

- Özenli, Y., Yoldaşcan, E., Topal, K. & Özçürümez, G. (2009). Türkiye’de bir eğitim fakültesinde somatizasyon bozukluğu yaygınlığı ve ilişkili risk etkenlerinin araştırılması, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 131-136.
- Özsever, B. & Tavacıoğlu, Ö., (2018). Analysing the effects of working period on psychophysiological states of seafarers. *Int Marit Health*, 69(2), 84–93, Retrieved December 12, 2018, from the ResearchGate database.
- Yılmaz, Ç. (2016). *Havacılık sektöründe vardiyalı ve normal mesaili çalışanların bazı demografik değişkenlere göre SCL 90 açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yörükoğlu, A. (1994). *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yayın Dağıtım, Ankara.
- Yücel, R. (2015). Gemi adamlarının örgütsel bağlılıklarının iş performanslarına etkileri: İstanbul’da iç ve şehirlerarası hatlardaki yolcu gemilerinde çalışan gemi adamlarına ilişkin bir araştırma, *İşletme Fakültesi Dergisi*, 16(2), 227-250.
- Yüksel, N. (1998). Depresyonda tanı ve ayırıcı tanı, *Psikiyatri Dünyası*, 1, 13-20.
- Zayman, E. (2016). DSM-5’te Obsesif Kompulsif Bozukluk, *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 41(2), 360-362.
- Zorba, Y., (2016). Tükenmişlik sendromu: Gemi kaptanları ve güverte zabitleri üzerine bir tanımlayıcı çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 8(1), 97-127.

İNTERNET KAYNAKLARI

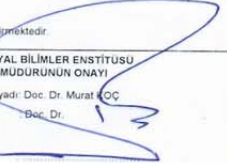
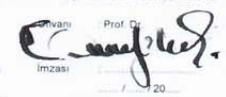
Deniz İş Kanunu, (1967, 29 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 12586).
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.854.pdf> . Erişim Tarihi:
12.03.2019

Gemi Adamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği, (2018,10 Şubat). Resmi Gazete
(Sayı:30328). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180210-9.htm>.
Erişim Tarihi: 12.03.2019.

ITF (2015). *A boader vision of seafarer wellbeing: Survey of ITF maritime affiliates on HIV/AIDS, health and wellbeing*, London, <https://www.itfglobal.org/en/reports-publications/survey-itf-maritime-affiliates-hiv-aids-health-and-wellbeing>. Erişim
Tarihi: 28.05.2019.

İMEAK Deniz Ticaret Odası, (2018). *2017 Deniz sektörü raporu*, İstanbul
http://www.denizticaretodasi.org.tr/Shared%20Documents/sektorraporu/2017_sektor_tr.pdf. Erişim Tarihi: 30.11.2018.

Türk Ticaret Kanunu, (2011, 14 Şubat). Resmi Gazete (Sayı: 27846).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>. Erişim Tarihi:
12.03.2019

T.C. CAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİN / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	16648135790
ADI VE SOYADI	ZEYNEP KARADAĞ
ÖĞRENCİ NO	201610099
TEL. NO' LARI	5069945326
E - MAIL ADRESLERİ	atasaya011990@hotmail.com
ANA BİLİM DALI	Psikoloji
PROGRAM ADI	Psikoloji Tezli Yüksek Lisans
BİLİM DALININ ADI	Psikoloji
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2018 / 2019 - GÜZ DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	GEMİ ADAMLARININ VE DENİZCİLİK SEKTÖRÜNDE KARADA ÇALIŞAN PERSONELİN PSİKOLOJİK BELİRTİ DÜZEYLERİNİN, PSİKOLOJİK BELİRTİ TARAMA LİSTESİ (SCL 90-R) İLE İNCELENMESİ
TEZİN AMACI	Bu çalışma ile gemi adamları yine denizcilik sektöründe karada çalışan personele psikolojik belirti düzeyi ve psikolojik belirti testi ait boyutları açısından inceleyerek ilgili alan yazına katkı sağlama amaçlanmıştır. Çalışmamızın alt amacı ise gemi adamlarının farklı demografik özelliklere (medeni durumu, denizde çalışma süresi, bir yılda ortalama gemide kalma süresi, yaş, gemideki görev) göre psikolojik belirtileri düzeylerinin incelenmesidir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Dünya deniz ticaretinin çok büyük bir kısmı deniz yolu ile yapılmaktadır. Denizcilik bünyesinde hem deniz hem de kara çalışanlarını kapsayan bir sektördür. Denizde çalışma koşulları düşünüldüğünde fiziki ve psikolojik olarak yapılması zor olan mesleklerden biridir. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar göstermektedir ki düşük uyku kalitesi, çevresel koşullar, stresli çalışma ortamı, sık liman ziyaretleri, çalışma sürelerinin fazla olması gibi faktörler gemi adamlarında yorgunluğa neden olmaktadır. Deniz kazaları da incelendiğinde insan kaynaklı hataların sebeplerine bakıldığında yorgunluk, dikkatsizlik ve stres ik sıralarda yer almaktadır. Bu da denizcilik sektöründe insan faktörünün ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada da bu kadar zorlu koşullarda çalışan gemi adamları ile yine denizcilik sektöründe karada çalışan personelin Psikolojik Belirti Tarama listesi (SCL 90 – R) kullanılarak psikolojik belirti düzeyleri ve SCL 90-R ait boyut ölçek puanları incelenecektir. Ayrıca gemi adamlarının psikolojik belirti düzeyleri çeşitli demografik değişkenler açısından ele alınacaktır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER / KURUMLARIN ADLARI	DENİZCİLİK SEKTÖRÜ / UN RO - RO
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI - ŞUBESİ / MÜDÜRLÜĞÜ - İLÇESİ)	UN RO - RO / U.N. Ro-Ro Pendik Limanı / İSTANBUL / PENDİK
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNDE HANGİ KURUMUNDA HANGİ BÖLÜMÜNDE HANGİ ALANINDA HANGİ KURULU/DA HANGİ GÖREVLİ KİMLERE/NE YATULANACAK/ GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	İstanbul ili UN RO - RO pendik limanına uğrayan gemilerin gemi adamlarına ve pendik limanında hizmet veren kara personeline uygulanacaktır.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN / ÖLÇKİLERİN BAŞLIKLARI HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇKİLERİN UYGULANACAK/	Psikolojik Belirti Tarama Listesi (SCL 90 - R) ve Gemi Adamları için Demografik Bilgi Formu
EKLER (ANKETLER, ÖLÇKİLER, FORMLAR GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADETSAYFA OLUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1)Psikolojik Belirti Tarama listesi (SCL 90 - R) - 3 sayfa Adamları için Demografik Bilgi Formu - 1 sayfa 2) Gemi
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: ZEYNEP KARADAĞ	ÖĞRENCİNİN İMZASI:
TARİH: 14 / 12 / 2018	
TEZ / ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU	
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilmektedir.	
2. Anılan konu faaliyet alanı içerisinde girmektedir.	
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	
Adı - Soyadı: Yrd. Doc. Soner ÇAKMAK	Adı - Soyadı: _____
Unvanı : Yrd. Doc.	Unvanı : _____
İmzası: 	İmzası: _____
2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	
Adı - Soyadı: _____	Adı - Soyadı: _____
Unvanı : _____	Unvanı : _____
İmzası: _____	İmzası: _____
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNÜN ONAYI	
Adı - Soyadı: Doc. Dr. Murat OÇ	Adı - Soyadı: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ
Unvanı : Doc. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası: 	İmzası:
A.B.D. BAŞKANININ ONAYI	
Adı - Soyadı: _____	Adı - Soyadı: _____
Unvanı : _____	Unvanı : _____
İmzası: _____	İmzası: _____
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER	
Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası: 	İmzası:
Adı - Soyadı: Deniz AYRUR GÜLER	Adı - Soyadı: Ali Engin OBA
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası: _____	İmzası: _____
Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: _____
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : _____
İmzası: 	İmzası: _____
Adı - Soyadı: _____	Adı - Soyadı: _____
Unvanı : _____	Unvanı : _____
İmzası: _____	İmzası: _____
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Adı - Soyadı: _____	Adı - Soyadı: _____
Unvanı : _____	Unvanı : _____
İmzası: _____	İmzası: _____
Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi	Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE ☐	
OY ÇOKLUĞU İLE ☒	
Çalışma yapılacak olan tez için uygulanacak olduğu Anketler/ Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyeleriince incelenmiş olup, 14 / 12 / 2018 - 14 / 12 / 2019 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi tarafımızca uygundur.	
Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi	
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR.	
EKLERİ: Sayfa Ölçeği: Anket: Formları: Sayfa Sayfa	

8.2. Demografik Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

İlgili anket ve demografik bilgi formu, Psikoloji Yüksek Lisans programında yürütmekte olduğum tez çalışmamın bir parçası olup, doldurmanız ortalama 15 dakikanızı alacaktır. Ankette yer alan soruları eksiksiz ve içtenlikle doldurmanız çalışmamızın sonuçları açısından önem taşımaktadır. Veriler araştırma dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır ve isim yazmanız gerekmemektedir. Yardımlarınız için teşekkür ederim. Pruvanız neta olsun...

Zeynep Karadağ

1- Gemideki göreviniz / pozisyonunuz:

() Kaptan () Güverte Zbt () Çarkçıbaşı () Makine Zbt. () Güverte tayfası
() Makine tayfası () Aşçı () Kamarot () Güv. Stajyeri () Mak. Stj.

2- Yaşınız : () 18-24 () 25-32 () 33-40 () 41-49 () 50 ve üzeri

3- Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

4- Medeni durumunuz : () Evli () Bekar

5- Çocuğunuz var mı? : () Evet () Hayır

6- Eğitim durumunuz : () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

7- Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz:

() 1 yıldan az () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 10 yıldan fazla

8- Şu an çalışmakta olduğunuz gemi türü : () Tanker () Konteyner () Kuru yük
() Ro-Ro () General cargo () Diğer

9- Şu anki kontratınız için kaç aydır gemidesiniz : () 1 ay () 2 ay () 3 ay
() 4 ay () 5 ay () 6 ay () 7 ay () 8 ay () 9 ay () 10 ay ve üzeri

10- Bir yılda ortalama ne kadar süreyi gemide geçiriyorsunuz :

() 0-2 ay () 3-4 ay () 5-6 ay () 7-8 ay () 9-10 ay () 10 aydan fazla

8.3. SCL-90-R (Psikolojik Belirti Tarama Listesi)

YAŞ:

CİNSİYETİ (E/K):

AÇIKLAMA: Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınmaların ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatle okuyunuz. Sonra bu durumun bu gün de dahil olmak üzere son üç ay içerisinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini gösterilen şekilde numaralandırarak işaretleyiniz. Hiçbir soruyu atlamayınız.

Hiç :0 Örnek: 0 1 (2) 3 4 Baş ağrısı
Çok az :1
Orta derecede :2
Oldukça fazla :3
İleri derecede :4

1. () Baş ağrısı
2. () Sinirlilik ya da içinin titremesi
3. () Zihinden atamadığınız tekrarlayan, hoş gitmeyen düşünceler
4. () Baygınlık ya da baş dönmesi
5. () Cinsel arzu ve ilginin kaybı
6. () Başkaları tarafından eleştirilme duygusu
7. () Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri
8. () Sorunlarınızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği duygusu
9. () Olayları anımsamada güçlük
10. () Dikkatsizlik ya da sakarlıkla ilgili düşünceler
11. () Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi
12. () Göğüs ya da kalp bölgesinde ağrılar
13. () Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi
14. () Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali
15. () Yaşamınızın sonlanması düşünceleri
16. () Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma
17. () Titreme
18. () Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği hissi
19. () İştah azalması
20. () Kolayca ağlama
21. () Karşı cinsten kişilerle utangaçlık ve rahatsızlık hissi

22. () Tuzağa düşürülmüş veya yakalanmış olma hissi
23. () Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma
24. () Kontrol edilemeyen öfke patlamaları
25. () Evden dışarı yalnız çıkma korkusu
26. () Olanlar için kendisini suçlama
27. () Belin alt kısmında ağrılar
28. () İşlerin yapılmasında erteleme duygusu
29. () Yalnızlık hissi
30. () Karamsarlık hissi
31. () Her şey için çok fazla endişe duyma
32. () Her şeye karşı ilgisizlik hali
33. () Korku hissi
34. () Duygularınızın kolayca incitilebilmesi hali
35. () Diğer insanların sizin özel düşüncelerinizi bilmesi
36. () Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu
37. () Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi
38. () İşlerin doğru yapıldığından emin olmak için çok yavaş yapmak
39. () Kalbin çok hızlı çarpması
40. () Bulantı ve midede rahatsızlık hissi
41. () Kendini başkalarından aşağı görme
42. () Adale (kas) ağrıları
43. () Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi
44. () Uykuya dalmada güçlük
45. () Yaptığınız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme
46. () Karar vermede güçlük
47. () Otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu
48. () Nefes almada güçlük
49. () Soğuk veya sıcak basması
50. () Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelerden kaçınma durumu
51. () Hiç bir şey düşünmeme hali
52. () Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması
53. () Boğazınıza bir yumru takınmış hissi
54. () Gelecek konusunda ümitsizlik
55. () Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlük
56. () Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi
57. () Gerginlik veya coşku hissi

58. () Kol ve bacaklarda ağırlık hissi
59. () Ölüm ya da ölme düşünceleri
60. () Aşırı yemek yeme
61. () İnsanlar size baktığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma
62. () Size ait olmayan düşüncelere sahip olma
63. () Bir başkasına vurmak, zarar vermek, yaralamak dürtülerinin olması
64. () Sabahın erken saatlerinde uyanma
65. () Yılanma, sayma, dokunma, gibi bazı hareketleri yineleme hali
66. () Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama
67. () Bazı şeyleri kırıp dökme hissi
68. () Başkalarının paylaşıp kabul etmediği inanç ve düşüncelerin olması
69. () Başkalarının yanında kendini çok sıkılmış hissetme
70. () Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi
71. () Her şeyin bir yük gibi görünmesi
72. () Dehşet ve panik nöbetleri
73. () Toplum içinde yer, içerken huzursuzluk hissi
74. () Sık sık tartışmaya girme
75. () Yalnız bırakıldığınızda sinirlilik hali
76. () Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu
77. () Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme
78. () Yerinizde duramayacak ölçüde rahatsızlık hissetme
79. () Değersizlik duygusu
80. () Size kötü bir şey olacakmış hissi
81. () Bağırma ya da eşyaları fırlatma
82. () Topluluk içinde bayılacağınız korkusu
83. () Eğer izin vererseniz insanların sizi sömüreceği duygusu
84. () Cinsiyet konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerin olması
85. () Günahlarınızdan dolayı cezalandırılmanız gerektiği düşüncesi
86. () Korkutucu türden düşünce ve hayaller
87. () Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi
88. () Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duymama
89. () Suçluluk duygusu
90. () Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi

8.4. Çalışma İçin İzin İstek Yazısı

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ

SAYI : 23867972/ **2023**
KONU: Tez Anket İzini Hakkında

21.12.2018

İSTANBUL UN RO-RO PENDİK LİMAN İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜNE

1. Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı olup, programdaki kaydı halen devam etmekte olan ve tez aşamasına geçmiş olan 201610099 numaralı **Zeynep KARADAĞ**, “**Gemi Adamlarının ve Denizcilik Sektöründe Karada Çalışan Personelin Psikolojik Belirti Düzeylerinin, Psikolojik Belirti Tarama Listesi (SCL 90-R) ile İncelenmesi** ” konulu tez çalışmasını Çukurova Üniversitesi öğretim üyesi olan **Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK** danışmanlığında halen yürütülmektedir.
 2. Adı geçen öğrencinin bu tez çalışması kapsamında İstanbul ili UN RO-RO Pendik Limanına uğrayan gemilerin gemi adamlarına ve Pendik limanında hizmet veren kara personelini kapsamak üzere kopyası Ek’te sunulan anket uygulamasının yapılması planlanmıştır.
 3. Bu kapsamda, adı geçen öğrencinin bu tez çalışması ile ilgili Ek’lerde sunulan anketi uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi makamlarının tensiplerine maruzdur.
- Arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

EKLERİ: 4 (Dört) Sayfa Anket Formu Listesi.

9. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı ve Soyadı: Zeynep KARADAĞ

Doğum yeri ve tarihi: Adana / 23.10.1990

EĞİTİM DURUMU:

- 2019 Çağ Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans
- 2011 İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği
- 2007 Adana Özel Akdeniz Lisesi

YABANCI DİLLER

- İngilizce

İŞ DENEYİMLERİ

- 2014'ten itibaren MDTO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Gemi Yönetimi Öğretmeni
- 2012-2014 SDV Horoz Taşımacılık Satış Destek Elemanı